

Henna Talasmo

MATKAILIJAN VASTUULLISET VALINNAT

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun koulutusohjelma
Huhtikuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2016	Tekijä/tekijät Henna Talasmo
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma		
Työn nimi MATKAILIJAN VASTUULLISET VALINNAT		
Työn ohjaaja Katarina Broman	Sivumäärä 43 + 1	
Työelämäohjaaja -		
<p>Tämän opinnäytetyön tutkimuksen aiheena oli tutkia opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisesta matkailusta ulko- ja kotimaanmatkoissa. Opinnäytetyön teoriaosa koostuu vastuullisen matkailun lähtökohdista, sen osa-alueista ja vastuullisesta matkustamisesta matkailijan näkökulmasta. Vastuullisessa matkailussa avainasemassa on ympäristön ja ilmastonmuutoksen huomioiminen, sekä yhteyden muodostaminen kohdemaan paikalliseen kulttuuriin ja väestöön.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko matkailun vastuullisuudella merkitystä opiskelijoiden vapaa-ajan matkoissa. Tämän lisäksi tutkittiin, näkyykö vastuullisuus käyttäytymisessä matkakohteessa ja kiinnostaako opiskelijoita tulevaisuudessa vastuullinen matkustaminen. Tutkimus tehtiin maaliskuussa 2016 Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella, sekä sähköisesti että paikanpäällä jaettuna satunnaisesti valituille opiskelijoille.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat myönteisiä vastuullista matkailua kohtaan. Enemmistö hankki etukäteen tietoa matkakohteen kulttuurista ja tavoista, ja yli puolet vastaajista vaihtaisi ekologisempaan matkustustapaan. Vastuullisuus otetaan huomioon ennemmin matkan suunnittelussa, loman aikana ympäristöasioita ei liiemmin mietitä. Valtaosa opiskelijoista olivat kiinnostuneita vastuullisesta matkailusta tulevaisuudessa.</p>		
Asiasanat ekologisuus, eettisyys, vastuullinen matkailu, ympäristö		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2016	Author Henna Talasmo
Degree programme Degree programme in Tourism		
Name of thesis TRAVELER'S RESPONSIBLE CHOICES		
Instructor Katarina Broman	Pages 43 + 1	
Supervisor -		
<p>The subject of this thesis was to study students' views on responsible tourism in foreign and domestic travel. The theoretical part of the thesis consists of the basis of responsible tourism, the various forms of responsible travel and responsible traveling from tourist's point of view. The key factors of responsible tourism are acknowledging the aspect of environmental and climate change, as well as connecting with the local culture and population of the destination.</p> <p>The aim of this research was to determine whether the tourism responsibility in leisure traveling is of any significance for the students. In addition, it was researched if the tourism responsibility affects the way the students behave in the destination and whether they show any interest in responsible traveling in the future. The survey was conducted in March 2016 to the students of Centria University of Applied Sciences. The material was collected by means of a questionnaire, both electronically and by forms given out to the randomly selected students on the spot.</p> <p>The results indicated that the students of Centria University of Applied Sciences reacted positively towards responsible tourism. Most of the students gained information about the culture and manners of destination in advance, and more than half of the respondents would change to a more environmentally friendly ways of traveling. The aspect of responsibility is considered when planning the trip, whereas during the holiday itself, the environmental issues are not given much thought. The majority of students were interested in responsible tourism in the future.</p>		

Key words

ecology, ethical, environmental, responsible tourism

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 VASTUULLISEN MATKAILUN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 Matkailun trendit	3
2.2 Kestävä matkailu.....	6
3 VASTUULLINEN MATKAILU.....	8
3.1 Matkailun vastuullisuus	8
3.2 Ekologinen matkailu	9
3.3 Eettinen matkailu	9
3.4 Talous ja matkailu.....	11
3.5 Sosiokulttuurisuus matkailussa.....	12
4 VASTUULLINEN MATKUSTAMINEN.....	15
4.1 Matkakohde	15
4.2 Kulkuväline.....	18
4.3 Majoitus	19
5 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	21
5.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus.....	21
5.2 Tutkimustyyppi	22
5.3 Tutkimusmenetelmän valinta ja toteutus.....	22
5.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	23
6 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYSOINTI.....	25
6.1 Tutkimustulosten analysointi	25
6.2 Tausta- ja matkatiedot	25
6.2.1 Sukupuoli, ikä ja koulutusala.....	26
6.2.2 Ulko- ja kotimaanmatkojen tiheys	26
6.2.3 Matkatyyppi ja lomakohde	27
6.3 Ennen matkaa vaikuttavat tekijät.....	28
6.3.1 Matkustamisen syyt ja etukäteistieto.....	28
6.3.2 Ekologisuus matkustustavassa.....	29
6.3.3 Panostus vastuullisuuteen.....	30
6.4 Vastuullisuuden tärkeys ulko- ja kotimaanmatkoissa	32
6.5 Matkailun ympäristövaikutukset lomalla	35
6.6 Vastuullisuus tulevaisuuden matkailussa	37

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Tulevaisuuden trendit matkailussa	5
KUVIO 2. Ilmastoa kuluttavat liikennevälineet	18
KUVIO 3. Matkustamiset syyt	28
KUVIO 4. Ekologisuus matkustustavassa	30
KUVIO 5. Maksuun vaikuttavat tekijät	31
KUVIO 6. Vastuullisuus ulkomaanmatkoissa	32
KUVIO 7. Vastuullisuus kotimaanmatkoissa	33
KUVIO 8. Vastuullisuus tulevaisuuden matkailussa	37
KUVAT	
KUVA 1. Tampere	16
KUVA 2. Pyhä	17
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Tulevaisuuden matkustajaheimot	4
TAULUKKO 2. Vastuullisuus ulko- ja kotimaanmatkoissa	34
TAULUKKO 3. Matkailun ympäristövaikutukset lomalla	36
TAULUKKO 4. Vastuullisuus tulevaisuuden matkustamisessa	38

1 JOHDANTO

Vastuullinen matkailu on ajankohtainen aihe, sillä ilmastonmuutos on kaikkien nähtävillä. Tarve vastuulliseen matkailuun on lähtöisin kestävästä matkailusta. Vastuullinen matkailu kuvastaa vastuullista toimintaa matkustettaessa, kun taas kestävä matkailu kuvaa matkailun kestäväää kehitystä. Vastuullinen matkailu jakautuu neljään eri osa-alueeseen; ekologiseen, eettiseen, taloudelliseen ja sosiokulttuuriseen. Vastuullisessa matkailussa avainasemassa on ympäristön ja ilmastonmuutoksen huomioiminen, sekä yhteyden muodostaminen kohdemaan paikalliseen kulttuuriin ja väestöön.

Opinnäytetyön aiheena on vastuullinen matkailu, johon perehdytään matkustajan näkökulmasta. Työssä käsitellään valintoja, joilla matkailijat voivat tehdä matkastaan vastuullisemman. Aihetta valitessa vastuullinen matkailu oli kiinnostava etenkin siinä mielessä, millä tavoin matkailijan on mahdollista vaikuttaa omalla toiminnallaan ympäristöasioihin ja matkailun tulevaisuuteen. Tämän lisäksi aiheen ajankohtaisuus johti vastuullisen matkailun valintaan opinnäytetyön aiheeksi. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisesta matkailusta ulko- ja kotimaanmatkoissa. Tavoitteena opinnäytetyössä oli saada tietoa, ajattelevatko nuoret matkailun vastuullisuutta. Tavoitteena oli selvittää, vaikuttaako matkailun vastuullisuus opiskelijoiden vapaa-ajanmatkojen suunnitelmiin ulko- ja kotimaanmatkoissa. Tämän lisäksi tarkoituksena oli saada selville, miten vastuullisuus näkyy käyttäytymisenä matkakohteessa ja kiinnostaako vastuullinen matkustaminen ylipäänsä opiskelijoita tulevaisuudessa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisuudesta. Tutkimus on tarkemmin ottaen rajattu tästä ryhmästä pienempään otokseen, Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoihin. Tutkimus rajattiin tähän ryhmään, jotta se pysyisi sopivassa suhteessa ja tulokset olisivat luotettavia. Tutkimuksen aineisto kerättiin Centria-ammattikorkeakoulun Kokkolan yksiköissä. Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli, pitävätkö opiskelijat matkailua vastuullisena matkailun muotona ja vaikuttaako se heidän lomasuunnitelmiin ja käyttäytymiseen matkakohteessa. Tutkimuksessa selvitettiin näitä seikkoja ennen matkaa tehtävien valintojen perustella, sekä vastuullisen matkan eri tekijöiden tärkeytenä matkakohteessa. Lisäksi siinä tutkittiin syitä, joiden takia matkalle lähdetään, sekä kiinnostusta vastuulliseen matkustamiseen tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön teoriaosa sisältää pohjustavaa tietoa tutkimukselle. Vastuullista matkailua käsitellään matkailijan näkökulmasta. Teoriaosassa käydään läpi matkailun trendit, kestävä kehitys ja kestävä matkailu. Vastuullisesta matkailusta käsitellään ekologinen, eettinen, taloudellinen ja sosiokulttuurinen osa-alue. Turvallisuutta ja yhteiskuntavastuullisuutta ei käsitellä tarkemmin, sillä ne liittyvät matkailualan yritysten vastuulliseen toimintaan. Näiden lisäksi syvennytään vastuulliseen matkustamiseen, eli millä tavoin matkustaja voi vaikuttaa vastuullisuuteen omalla toiminnallaan. Lähteinä teoriaosioon on käytetty suomen- ja englanninkielistä kirjallisuutta, sekä molemmilla kielillä saatavilla olleita sähköisiä tiedonlähteitä. Sähköisiä tiedonlähteitä ovat muun muassa erilaiset järjestöjen ja yritysten sivut, sekä kandidaatintutkielma.

Opinnäytetyön empiirisessä osassa selvennetään aluksi työssä käytetyt tutkimusmenetelmät, kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimus, sekä käydään läpi tutkimusmenetelmän toteutus. Tutkimus tehtiin maaliskuussa 2016, ja vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 86 kappaletta. Aineiston keräämiseen käytettiin kahta eri tapaa, sähköistä kyselylomaketta ja samalla lomakkeella paikanpäällä kerättyä aineistoa satunnaisotannalla. Empiirisessä osassa kerrotaan tutkimuksen tuloksista ja analysoidaan niitä. Työn viimeinen osa sisältää johtopäätökset ja pohdinnan tutkimuksen tuloksista.

2 VASTUULLISEN MATKAILUN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa käsitellään niitä alueita, jotka ovat pohjustavina tekijöinä vastuullisen matkailun muodostumisessa. Luvussa keskitytään matkailun trendeihin, kestävään kehitykseen ja kestävään matkailuun.

2.1 Matkailun trendit

Vuoriston (2003, 190) mukaan kansainvälisessä matkailussa tulee huomioida lähtö-, kohde- ja välialueiden muutostekijät kun arvioidaan matkailun kehitystä tulevaisuudessa. Samanlaisesti arvioidaan kysynnän ja tarjonnan trendejä sekä näiden vaikutusta alueellisiin rakenteisiin. Näiden tekijöiden lisäksi matkailun trendeihin kuuluvat muutostekijöiden vaikutuksen keston ja rakenteellisten muutosten arviointi. Trendeillä tarkoitetaan matkailun pitkäkestoisia muutoksia, joiden ei kuitenkaan tarvitse olla pysyviä. Esimerkiksi luonnonkatastrofit tuovat matkailun trendeille lyhytaikaista muutosta. Luonnon, yhteiskunnan, kulttuuriympäristön ja teknologian kehitys puolestaan muodostavat matkailun rakenteellisen trendin. (Vuoristo 2003, 190-192.)

Maailmanlaajuisen talouskriisin vuoksi matkailu on vähentynyt kansainvälisesti, mutta tämän hetken taantumien jälkeen matkailun uskotaan lähtevän uudestaan kasvamaan. Ajankohtainen trendi on ihmisten keskuudessa tapahtuva tiedon lisääntyminen ympäristöystävällisyydestä. Matkailualan yritysten odotetaan nykyään toimivan ympäristöystävällisesti, sillä matkailijat ovat huomanneet ilmastonmuutoksen vaikutusten laajuuden. Toinen trendi on asiakkaiden jakautuminen pienempiin ja kokonaan uusiin asiakasryhmiin. Erityisesti on huomattavissa ikääntyvän väestön määrän kasvu. Tällä ryhmällä on myös enemmän varoja kulutettavana matkailua ajatellen. Haasteena on löytää keinoja uusiksi muotoutuneiden asiakassegmenttien saavuttamiseen. Sähköisen median kasvu on omalta osaltaan muuttanut ja uudistanut matkailuyrityksien toimintatapoja. Yhä useammat ihmiset etsivät Internetistä tietoa erilaisista matkakohteista ja sekä varaavat että maksavat matkansa sähköisesti. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 13.)

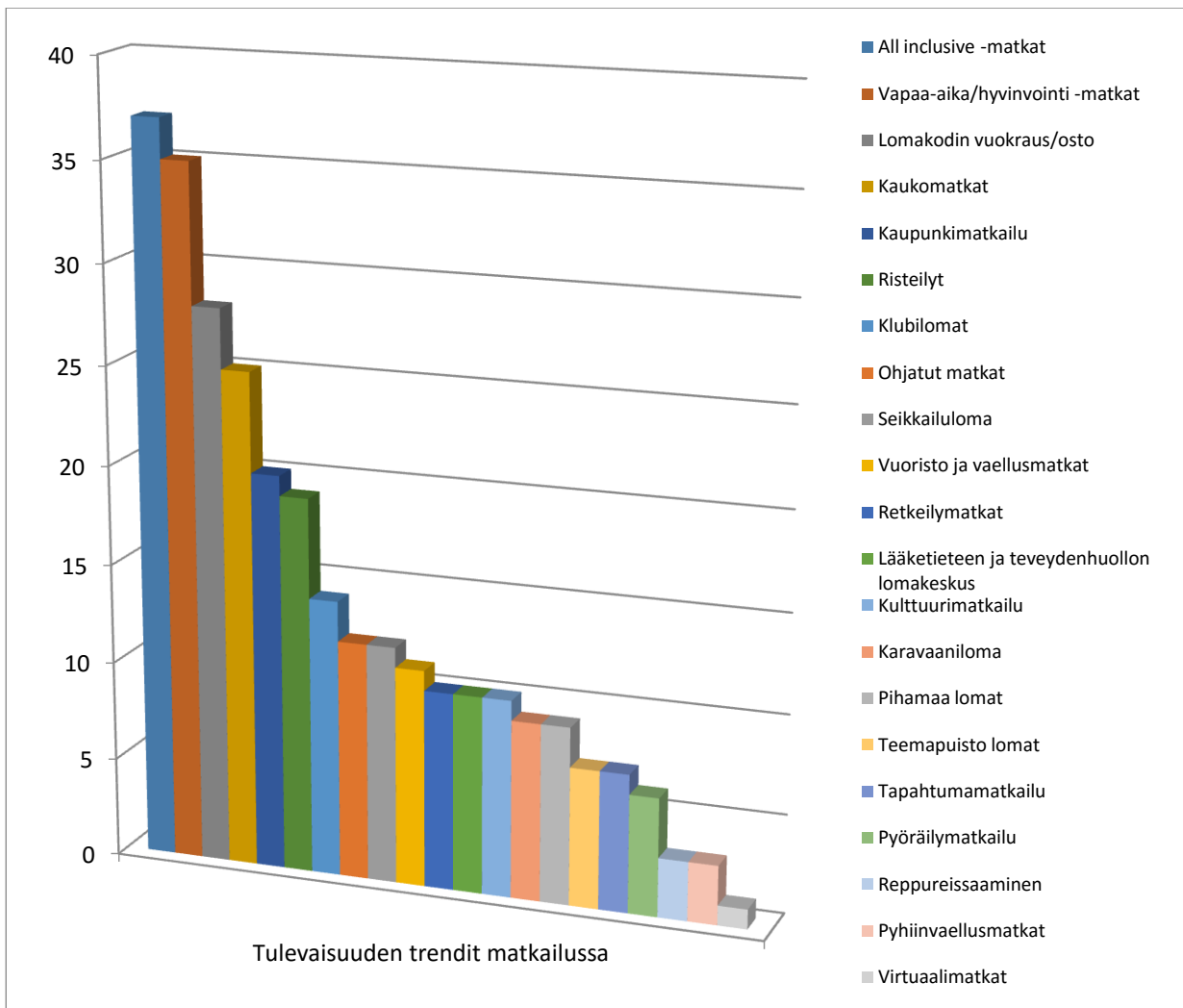
Amadeus on tehnyt tutkimuksen tulevaisuuden matkustajaheimoista vuonna 2020. Tutkimuksen mukaan neljä heimoa ovat globaalit johtajat, aktiiviset seniorit, kosmopoliittiset työmatkaajat ja globaalit klaanit (TAULUKKO 1).

TAULUKKO 1. Tulevaisuuden matkustajaheimot (mukaillen Amadeus 2015)

<p style="text-align: center;">Globaalit johtajat Liikematkustajien johtohenkilöstö</p>	<p style="text-align: center;">Aktiiviset seniorit 50–75 -vuotiaat eläkeläiset</p>
<p style="text-align: center;">Kosmopoliittiset työmatkaajat Liikematkustajat</p>	<p style="text-align: center;">Globaalit klaanit Ihmiset, jotka matkustavat sukulaisten luokse</p>

Taulukon 1 mukaan globaalit johtajat on heimo liikematkustajien johtohenkilöstölle, jossa johtajat arvostavat etenkin korkealaatuista palvelua, mutta myös ajankäytön sujuvuutta ja joustavuutta. Tämä heimo odottaa matkaltaan mukavuutta ja henkilökunnalta palveluallista toimintaa. Aktiiviset seniorit on heimo 50–75-vuotiaille, terveille ja aktiivisille, eläkeläisille. Tämä kasvava ryhmä pitää yllä matkustamista perinteisiin kulttuuri- ja vapaa-ajan kohteisiin. Kosmopoliittiset työmatkaajat ovat heimo liikematkustajille, jotka matkustavat toisessa kaupungissa sijaitsevan työpaikan ja oman asuinkaupunkinsa välillä. Tämä ryhmä hakee matkaltaan hyviä ja toimivia liikenneyhteyksiä. Globaalit klaanit on heimo ihmisille, jotka matkustavat yhä enemmän hajallaan asuvien sukulaistensa luokse. Amadeuksen tutkimus on tehty erityisesti lentomatkoille, mutta sen kerrotaan tarjoavan merkittäviä teknologian ja sovellusten näkökulmia, joita on mahdollista soveltaa kaikkiin matkustajaryhmiin vuoteen 2020 mennessä. (Amadeus 2015.)

Saksassa vuonna 2010 tehdyn kyselyn mukaisesti on lähdetty selvittämään matkailun trendejä tulevaisuudessa (KUVIO 1). Kuluttajilta on kysytty kiinnostuksen kohteista ja matkailun eri muodoista, jotka heidän mielestään ovat pinnalla tulevaisuudessa.

KUVIO 1. Tulevaisuuden trendit matkailussa (mukaillen Conrady & Buck 2011, 34)

Kuviossa 1 näkyy kuluttajien näkökulmasta matkailun kiinnostavimmat trendit tulevaisuudessa. Tulokset on saatu kyselyn avulla, joka on tehty sadalle saksalaiselle ihmiselle. Suurimassa suosiossa ovat edelleen All inclusive -matkat. Näillä tarkoitetaan siis pakettimatkaa, jonka hintaan sisältyvät esimerkiksi ateriat ja juomat hotellialueella. Luontomatkailu on puolestaan nousemassa ihmisten tietoisuuteen. Kaupunki- ja kulttuurimatkailusta olivat kaikista kiinnostuneimpia ilman parisuhdetta elävät ihmiset, lääketieteen-, hyvinvoinnin- ja vuoristo/vaellusmatkailu taas kiinnostivat etenkin keski-ikäisiä ihmisiä. Seikkailumatkat ovat etenkin nuorten aikuisten suosiossa, erilaiset ohjatut matkat houkuttelevat eläkeläisiä ja lomakodit ovat löytäneet lapsiperheiden kiinnostuksen. (Conrady & Buck 2011, 34–35.)

2.2 Kestävä matkailu

Matkailun kestävä kehitys on määritelty vuonna 1987 Brundtlandin komission raportin mukaan nykypäivän ihmisten omien tarpeiden tyydyttämiseksi estämättä seuraavien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa. Euroopan neuvosto on tästä työstänyt matkailun kestävästä kehitystä ja todennut sen olevan vastuullinen muoto matkailun toiminnasta, jossa kunnioitetaan ympäristöä, suojellaan luontoa ja kulttuuria pitkäjänteisesti sekä edistetään oikeudenmukaista toimintaa niin yhteiskunnallisesti kuin taloudellisestikin. Brundtlandin raportissa "Our Common Future" ei asetettu kestävästä kehityksen tavoitteeksi taloudellisen kasvun ehkäisemistä, vaan kehityksen tulee olla kaikkien saatavilla tulevaisuudessa. Tarkemmin katsottuna on olemassa kuusi ongelmaa, jotka kestävässä kehityksessä tulisi selvittää: voimavarat väestössä ja ihmisten keskuudessa, ruoan riittävyys jokaiselle, ekosysteemin ja lajien säilyttäminen, energiantuotanto, teollistuminen ja kaupungistuminen. Näiden ongelmien ratkaisujen löytämiseen ja selvittämiseen tarvittaisiin sujuvaa yhteistyötä eri valtioiden välillä. (Ympäristöhallinto 2014.)

Kestävä kehitys toimii pohjustavana ajatuksena kestävässä matkailussa. Tässä huomioidaan ympäristön ja kulttuurin lisäksi matkailun taloudelliset ja sosiaaliskulttuuriset vaikutukset. Kestävä matkailu saavutetaan ottamalla vastuu ympäristöstä ja ihmisistä, joten suuressa asemassa on paikallisten asukkaiden ja heidän tapojensa kunnioittaminen matkakohteessa. Tarkoituksena on edistää tietoisuutta eri kulttuurien ymmärtämisen ja hyväksymisen tärkeydestä matkailijoiden keskuudessa. Matkailun negatiiviset vaikutukset kohteessa pyritään minimoimaan etukäteen. Negatiivisten vaikutusten ehkäisemisessä huomioidaan kohdemaan ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Tällä pyritään siihen, että näiden alueiden kehitys saadaan kasvamaan tasaisesti ja yltämään pitkälle tulevaisuuteen. (Turunen 2012, 3.)

Maailman matkailujärjestön mukaan kestävässä matkailussa tulisi hyödyntää mahdollisimman paljon luonnonvaroja säilyttäviä muotoja, joissa keskeisinä elementteinä ovat matkailun kehittäminen, tärkeiden ekologien prosessien säilyttäminen ja luonnon perimän ja monimuotoisuuden säästäminen. Kestävässä matkailussa tulee kunnioittaa vastaanottavan yhteisön sosiokulttuurista aitoutta, säästää heidän rakennettua kulttuurillista perintöä ja perinteisiä arvoja, sekä edistää kulttuurien välistä ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta. Tämän lisäksi sen tulisi varmistaa riittävän ja pitkäaikaisen taloudellisen toiminnan tarjoamalla siitä ansaitun

hyödyn kaikille sidosryhmille. Näihin hyötyihin kuuluu taloudellisesti tasapuolinen jakautuminen ihmisten kesken, tähän mukaan lukien pysyvät työpaikat ja tulojen ansaitsemisen mahdollisuuden. Muita hyötyjä ovat sosiaaliset palvelut paikallisille yhteisöille ja köyhyyden lieventämisen edistäminen. (Dickinson & Lumsdon 2010, 44.)

Kestävällä matkailulla on myös monia muita hyötyjä. Niihin lukeutuvat taloudellinen kehitys, edellä mainitut tulojen tasainen jakautuminen ja köyhyyden vähentyminen, sekä sosiaalisten olojen paraneminen. Kohdemaan olosuhteet, lainmukaisesti pätevät työsopimukset, sekä terveyden, koulutuksen ja turvallisuuden takaaminen paikallisille ihmisille ovat edellytyksiä matkailun yhteiskuntaa parantaville vaikutuksille. Kun väestön perustarpeet ja -oikeudet ovat täytettyinä, saadaan matkailusta enemmän irti taloudelliselta kannalta ajatellen. Myös sosiaaliskulttuuriset osa-alueet, kuten tasa-arvo ja ihmisoikeudet, otetaan huomioon kestävässä matkailussa. Esimerkkeinä sosiokulttuuristen alueiden huomioimiseen ovat muun muassa tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentaminen ja syrjimisen välttäminen. (Turunen 2010, 3.)

3 VASTUULLINEN MATKAILU

Tässä luvussa keskitytään vastuullisen matkailun teoreettiseen tietoperustaan syventyen ensimmäiseksi vastuullisen matkailun käsitteeseen, jonka jälkeen käsitellään sen neljä eri osa-alueita matkailijan näkökulmasta.

3.1 Matkailun vastuullisuus

Vastuullinen matkailu voidaan kuvata vastuullisena toimintana matkustettaessa, kun taas edellä mainittu kestävä matkailu puolestaan kuvaa matkailun kestävää kehitystä. Vastuullinen matkailu jaetaan neljään eri osa-alueeseen: ekologiseen, eettiseen, taloudelliseen ja sosiokulttuuriseen. Näin ollen vastuullisessa matkailussa on lisänä matkailun eettinen näkökulma, kestävä matkailun sisältäessä ekologisen, taloudellisen ja sosiokulttuurisen osa-alueen. Nämä kaikki neljä osa-alueita ovat matkustajan näkökulmasta tärkeitä vastuullisen matkailun seikkoja. Näiden lisäksi matkailualan yrityksissä huomioidaan matkustamisen turvallisuus ja yhteiskuntavastuullisuus. (Nylund 2010, 37–39.)

Vastuullinen matkailu on uusi matkustustapa ihmisille, jotka ovat kyllästyneet matkustamaan suurissa ryhmissä. Ydinajatuksena on paikallisten ihmisten kunnioitus ja matkailun hyötyjen kohdistaminen paikalliseen yhteisöön, mutta siihen kuuluu paljon muutakin. Vastuullinen matkustaja hakee matkaltaan rentoutumisen keinoja, tiedon etsimisen tarvetta, erilaisia löytöjä, seikkailuja ja uuden oppimista. Ilmaston lämpenemisen ja hiilidioksidipäästöjen kannalta matkailijoiden tulisi nykypäivänä etsiä muita vaihtoehtoja matkakohteeseen pääsemiseen kuin lentokoneella lentäminen, se on nimittäin eniten hiilidioksidipäästöjä aiheuttava matkustustapa. Vastuullisessa matkailussa tärkeimpiä asioita ovat ilmaston huomioiminen, yhteyden muodostaminen paikalliseen kulttuuriin ja sen ihmisiin, sekä luonnon löytäminen uudessa valossa. (Mack 2015.)

3.2 Ekologinen matkailu

Ekologinen matkailu, toisin sanoen ekomatkailu, on David Fennellin toimittamassa kirjassa ”Ecotourism” mainitun Goodwinin mukaan luontomatkailuun pohjautuvaa matkailua. Hän määrittelee ekomatkailun luontomatkailusta vaikutteita saaneeksi matkailualaksi, joka edistää lajien ja elinympäristön säilymistä. Tämä tapahtuu joko osallistumalla suoranaisesti luonnon-suojeluun ja/tai epäsuorasti hankkimalla riittävästi tuloja paikallisen yhteisön luonnon merkitystä ajatellen. Tästä syystä villieläinten alueita suojellaan tulolähteinä. Fennell (2003) kertoo ekomatkailun olevan kestävämpi muoto luonnonvaroihin perustuvassa matkailussa. Ekomat-kailussa keskitytään pääasiallisesti kokemusten luomiseen luonnossa ja niistä oppimiseen. Ekologinen matkailu on eettistä, vähävaikutteista, vähäkulutuksista ja paikallisesti suuntautu- nutta. Sitä esiintyy tyypillisesti luonnonalueilla, joten niiden suojelua ja säilyttämistä tulisi edistää. (Fennell 2003, 21–25.)

Lähtökohtaisesti ekologisessa matkailussa tulee minimoida ympäristölle epäsuotuisat vaiku- tukset, kuten esimerkiksi ilmastonmuutoksen voimistuminen. Matkailijoiden keskuudessa on hyvä lisätä tietoisuutta ympäristö- ja kulttuuriasioista, jotta ihmiset osaavat ottaa mahdolli- simman hyvin huomioon matkustettavan maan ympäristön ja tavat samalla kunnioittaen niitä. Ekologisinta on matkustaa kotimaassa ja lähiseuduilla vähentäen näin ilmastolle haitallisia päästöjä. Ekologisessa matkailussa etenkin kohdemaan kunnioitus nousee esille, kulttuuri- ja ympäristötietoinen matkustaminen ovat tässä suuressa osassa. Ekologisessa matkailussa kulutus kohdistetaan matkakohteen paikallisille asukkaille ja heidän ympäristönsä luonnon- suojeluun. Tarkoituksena on luoda positiivinen kokemus molemmille osapuolille, sekä mat- kustajalle että kohteen asukkaalle. (Kontiokorpi 2015.)

3.3 Eettinen matkailu

Eettisellä matkustamisella tarkoitetaan sitä, että matkalla ja sitä suunniteltaessa otetaan huomioon paikallisten ihmisten oikeudet. Tavoitteena on saada paikalliset asukkaat hyöty- mään maahan kohdistuvasta matkailusta niin paljon kuin se vain on mahdollista. Matkailija pystyy omalla toiminnallaan parantamaan kaikkien osapuolten hyvinvointia. Esimerkiksi hankkimalla etukäteen tietoa matkakohteesta matkailija voi pyrkiä sopeutumaan mahdolli- simman hyvin paikallisten asukkaiden kulttuurin tapoihin. Valmistautumalla etukäteen voi-

daan varautua matkakohteen ongelmiin ja pyrkiä mahdollisuuksien mukaan välttämään niitä. Vastuullinen matkailija pääsee porautumaan syvemmälle kohteensa kulttuuriin ja saa näin matkastaan myös enemmän kokemuksia. (Kalmari & Kelola 2009, 17.)

Kuluttajaliitto on laatinut listan seikoista, jotka eettisen matkailijan on hyvä muistaa ottaa huomioon miettiessään matkalle lähtöä. Ensiksi täytyy suunnitella minne aikoo matkustaa. Aina ei tarvitse lentää kauas aiheuttaen samalla ilmastolle haitallisia hiilidioksidipäästöjä, vaan vaihtoehtona on myös kotimaan- ja lähimatkailu. Toiseksi on hyvä miettiä matkan ajan-kohtaa. Kannattavampaa olisi matkustaa huippusezonkien ulkopuolella, tällä tapaa kohdemaan asukkaat hyötyvät matkailusta taloudellisesti muinakin kuin sesonkiaikoina ja matkustaminen on myös matkustajalle edullisempaa. Samalla kannattaa suunnitella liikkumista kohteeseen ja kohteessa, junaliikenne on vähiten kuluttava vaihtoehto. Lentämistä kannattaa välttää, mutta jos se on matkan edellytys, suurin reitti on paras vaihtoehto. Eettisessä matkailussa on suotuisaa käyttää ensisijaisesti paikallisia voimavaroja ja kunnioittaa paikallisten ihmisten tapoja. Itse matkakohteessa ympäristöä säästetään toimimalla ekologisesti, esimerkiksi muistamalla kierrättää ja aiheuttamalla mahdollisimman vähän jätettä matkalla. Lisänä näihin myös eläimistön kohtelun inhimillisyyttä pitää ottaa huomioon matkustettaessa, esimerkiksi matkamuijoihin ei saa olla käytettynä uhanalaisia eläimiä materiaaleina. Noudattamalla kohdemaan sääntöjä ja etukäteen hankitun tiedon avulla matkailija saa paljon enemmän irti matkastaan. (Kuluttajaliitto 2015.)

Maaailman matkailujärjestön mukaan matkailija saa matkastaan elämyksellisen neljän askeleen avulla: kunnioittamalla paikallisia perinteitä ja tapoja, tukemalla paikallista taloutta, kunnioittamalla ympäristöä ja olemalla itse asioista perillä oleva ja kunnioittava matkailija. Edellä mainittujen eettisten ohjeiden lisäksi matkailija voi kunnioittaa paikallisten ihmisten perinteitä ja tapoja opettelemalla sanomaan muutamia asioita paikallisten omalla kielellä, tämä auttaa yhteyden luomisessa paikalliseen yhteisöön ja sen ihmisiin. Toisena vinkkinä matkailijan tulee kokeilla ja kunnioittaa kaikkea sitä, joka tekee kohteesta erilaisen ja uniikin. Näitä asioita ovat maan historia, arkkitehtuuri, uskonto, musiikki, taide ja ruokakulttuuri. Matkailija tukee paikallista taloutta ostamalla paikallisesti valmistettuja käsitöitä ja tuotteita ja kunnioittamalla paikallisia myyjiä ja käsityöläisiä reilun kaupan harjoittamisessa. Matkakohteen ympäristöä kunnioitetaan puolestaan vähentämällä omaa ympäristövaikutusta olemalla tietoinen luonnonvarojen ja arkeologisten aarteiden säilyttämisestä. Tähän liittyy villieläinten ja luonnollisen elinympäristön suojeleminen, sekä kasveista ja eläimistä valmistettujen tuotteiden ostamisen

välttämisen. Näiden ostamisen sijaan kannattaa ottaa valokuvia muistoksi ja jättää tällä tavoin matkastaan hyvä ekologinen jalanjälki. Matkailu on eettisesti vastuullista, kun matkailija noudattaa kansallista lainsäädäntöä kohdemaassa. Matkailijan tulee siis kunnioittaa ihmisoikeuksia ja näin ollen suojella lapsia joutumasta hyväksikäytön uhreiksi. Tietoisuus tarvittavista terveydellisistä seikoista, kuten rokotuksista, on myös yksi osa vastuullista matkailua. Matkailijan tulee olla tietoinen terveyteen liittyvistä varotoimenpiteistä ja saada etukäteen selville mihin ottaa yhteyttä odottamattoman onnettomuuden sattuessa. (Maailman matkailujärjestö 2010.)

3.4 Talous ja matkailu

Matkailu on herkkä reagoimaan maailman tapahtumiin ja sillä onkin tärkeä asema maailmantaloudessa. Siihen viittaa elinkeinon kasvu 1950-luvulta lähtien vuoteen 2008 saakka, jolloin maailmantalouden heikkeneminen alkoi. Vuonna 2008 matkailun kasvu oli artikkelissa mainittu WTTC:n, eli World Travel & Tourism Council -järjestön mukaan heikkoa, mutta matkailijoiden määrässä oli kuitenkin kahden prosentin kasvu. Tämä johtui hyvästä alkuvuodesta matkailussa, silloin matkailu myös työllisti enemmän henkilöitä kuin aiempina vuotena. Toisaalta bruttokansantuotteessa matkailun heikentymisen huomasi, kun se oli vuonna 2008 9,6 % verrattuna vuoden 2006 yli 10 %:iin. (Turunen 2010, 28.)

Matkailulla on joitakin ongelmia taloudelliselta kannalta ajatellen. Yksi näistä on vauraiden ja köyhien maiden välinen tulojen jakautuminen epätasaisesti. Köyhien maiden yhteisöissä kärsitään useimmiten sosiaalisista ja ympäristöllisistä ongelmista ja myös taloudellinen kehitys on vähäistä. Tämä johtuu siitä, että matkailuteollisuus pidetään erillään paikallisesta yhteisöstä, eikä yhteiskunnan kehittymiseen saada tuotua matkailun hyötyjä. Myös suurin osa matkailun tuloista suuntautuu teollisuusmaille, vaikka todellinen tarve olisi juuri toisinpäin. Vaikka Eurooppa ja Amerikka ovatkin vielä suosituimpia kohteita matkustamisessa, kiinnostus Lähi-idästä ja Afrikasta on kasvamassa. Matkailu on köyhissä maissa suuri osa jokapäiväistä elannon hankkimista ja matkailulla olisikin mahdollisuus lieventää köyhyyttä ja parantaa elintasoja. Toinen ongelma on matkailukohteeseen jäävät tulot, ne eivät aina mene käsi kädessä kävijöiden määrän mukaisesti. Tähän vaikuttajina ovat suuret hotelliketjut, jolloin vain pieni osa matkailun tuloista jää kohdemaahan. Etenkin etukäteen maksettu All inclusive -matka on pahin aiheuttaja ongelmaan, koska ihmiset pysyttelevät hotellialueella. (Turunen 2010, 28.)

WTTC:n mukaan (World Travel and Tourism Council) matkailun taloudellisten vaikutuksien viimeisin tutkimus osoittaa, että maailmanmatkailu ja turismi jatkavat kasvuaan taloudellisista haasteista huolimatta. Matkailun suora vaikutus bruttokansantuotteeseen oli 3,0 % vuonna 2015 ja sen ennustetaan nousevan 3,4 prosenttiin vuoteen 2026 mennessä. Se olisi vaikuttava tulos katsottaessa laajemmin maailmantalouden taustaa, sillä monet maailmantaloudet joko hidastavat kasvua tai ovat negatiivisia kasvultaan. (World Travel & Tourism Council 2016a.)

WTTC:n mukaan Suomen matkailun suora vaikutus bruttokansantuotteeseen oli vuonna 2015 2,1 % ja sen ennustetaan nousevan vuonna 2016. Kokonaisosuus maailman bruttokansantuotteesta vuonna 2015 oli 6,3 % ja sen ennustetaan nousevan 7,4 prosenttiin vuoden 2016 tuloksena. Kasvun ennustetaan olevan noususuunnassa seuraavan kymmenen vuoden aikana ja olevan vuoteen 2026 mennessä 6,8 % maailman bruttokansantuotteesta. Suomessa vuoden 2015 matkailun menot saapuvassa ja kotimaisessa matkailussa koostuivat 71,1 % vapaa-ajan matkoista ja 28,9 % liikematkoista. Näistä 34,2 % on peräisin ulkomaisista matkailijoista ja 65,8 % kotimaanmatkoista. (World Travel & Tourism Council 2016b, 1–6.)

3.5 Sosiokulttuurisuus matkailussa

Leena Kurki (2008, 71) käyttää teoksessaan ”Innostava matkailu: Sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa-aika” määritelmää turismi. Turismi voidaan lyhyesti kuvata toiminnaksi, jota turistit tekevät. Sillä tarkoitetaan erilaisia toimintoja ja ilmiöitä, jotka toteutetaan matkustamalla pois pysyvistä asuinympäristöstä enintään vuoden ajaksi ja nämä matkat liittyvät yleisesti virkistykseen tai liiketoimintaan. Nykypäivänä turismissa huomioidaan siitä aiheutuvat seuraukset matkustettavalle alueelle, joten tärkeää on huomioida persoonallinen, sosiaalinen ja taloudellinen osa-alue. Näitä toteutetaan tutkimalla ympäristöä ja löytämällä yhteys itsensä ja paikallisten asukkaiden välillä. Yhteyden löytämisellä voi olla suuri vaikutus matkustajan näkemysten muodostumiseen matkakohteesta niin ympäristön kannalta kuin sosiaalisesti, kulttuurillisesti ja taloudellisesti. (Kurki 2008, 71–74.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on saanut alkunsa toisen maailmansodan jälkeen Ranskassa, jolloin tarkoituksena oli luoda yhteiskunta uudelleen demokraattiseksi painotuttaen vapa-

utta, veljeyttä ja tasa-arvoa. Nykyään innostamista käytetään sekä lääketieteellisessä että terveyteen ja sosiaalisuuteen lukeutuvassa työssä, kuten esimerkiksi vanhustyön parissa. Innostaminen määritellään liikkeenä, jossa tavoitteena on asennoita ihmiset osallistumaan aktiivisesti oman elämän ja siinä olevien yhteisöjen yhteyksien muodostamiseen ja muokkaamiseen. Lähtökohtana on ymmärtää ihmisten luontainen vastuunottokyky ja toiminnan tuleekin olla vapaaehtoista ja avointa. Ensisijaista on hyväksyä kaikkien osapuolien kulttuurillinen moniarvoisuus, tällä tavoin pystytään säilyttämään ja vahvistamaan kulttuurista identiteettiä. (Kurki 2008, 105–108.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on saada ihmiset liittymään yhteen ja oppimaan asioita tekemisen ja uusien kokemusten kautta. Innostamisella on aina jokin päämäärä ja se on valmiiksi suunniteltua toimimista. Tärkeimpiä piirteitä innostamiselle on osallistuminen, ihmisten arkipäiviin mukautuminen, jokaisen ihmisen tasa-arvoinen kunnioitus ja identiteetin vahvistaminen kulttuurillisesti. Turismin innostamisen tavoitteita ovat kulttuuriset, sosiaaliset, osallistumisen ja yhdistymisen-, sekä kasvatukselliset ja persoonallisen kehityksen tavoitteet. Kulttuurinen tavoite on esimerkiksi kunnioittamisen vahvistamista kulttuurien välisesti ja kehitystä kulttuurillisesti. Sosiaalisen tavoitteen esimerkkeinä ovat tasa-arvo sosiaalisesti ja laadun parantaminen elämässä. Osallistumisen ja yhdistymisen tavoitteina on muun muassa vahvistaa verkostoitumista ja sosiaalisia suhteita, kasvatuksellisten ja persoonallisen kehityksen tavoitteina taas esimerkiksi lisätä itseymmärrystä ja avustaa arvojen ja tarpeiden esille tuomista. (Kurki 2008, 111–115.)

Reilun matkailun yhdistyksen (2016) mukaan matkailu onkin sosiaalisesti kestävä, kun matkailijan ja kohdemaan yhteys lähtee liikkeelle molemmanpuolisesta kunnioituksesta. Matkailijan toiminnan kannalta katsottuna kohdealueen kulttuuria tulisi pyrkiä suojelemaan, eikä sitä saisi vahingoittaa millään tavoin. Paikallista väestöä kohtaan ei myöskään saisi tapahtua hyväksikäyttöä. Kohdemaan paikallisen yhteisön ja väestön tulisi saada harjoittaa matkailua omassa liiketoiminnassaan, sekä vaikuttaa sen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällä tavoin matkailu on sosiaalisesti kestävä. Paikallisen kulttuurin suojeleminen on siinä avainasemassa. Jos kulttuuria yritetään liikaa kaupallistaa vastaamaan matkailijoiden tarpeita, siinä vääristyy paikallisen väestön arvokkaan kulttuuriperinnön säilyminen. (Reilun matkailun yhdistys 2016.)

UNWTO (The World Tourism Organization) -järjestön (2016) mukaan sosiaalisesti kestävään matkustamiseen voisi lisätä aiemmin mainittujen lisäksi seikkoja, jotka liittyvät osittain myös eettiseen matkustamiseen. Matkailijoiden tulisi toimia sopusoinnussa vastaanottavien alueiden ja maiden lakien ja käytäntöjen kanssa. Matkustaessa ei näin ollen saisi osallistua rikolliseen tai paikallista väestöä ja ympäristöä vahingoittavaan toimintaan. Matkailijoiden on tärkeää ennen matkalle lähtöä perehtyä terveydellisiin ja turvallisuusasioihin liittyviin riskeihin niiden minimoimiseksi. Puolestaan taas niissä maissa, joissa turismi on yksi elinkeinoista, tulisi tehdä töitä muiden kulttuurien ymmärtämisen ja vieraanvaisuuden eteen. Tässäkin korostuu vuorovaikutuksen merkitys eri ihmisten ja kulttuurien välillä. Vuorovaikutukseen panostamalla voidaan edistää yhteisymmärrystä ja kunnioitusta eri kulttuurien sosiaalisiin käytäntöihin ja tapoihin. Sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä matkailija voi kehittää esimerkiksi ostamalla sellaisia paikallisia käsitöitä ja tuotteita, jotka tukevat paikallista taloutta reilun kaupan periaatteita noudattaen. (The World Tourism Organization 2016.)

4 VASTUULLINEN MATKUSTAMINEN

Tässä luvussa syvennyttään matkustajan kannalta tärkeisiin seikkoihin vastuullisessa matkustamisessa, painottaen kotimaan- ja lähialuematkailua. Luvussa käsitellään matkustamisen kohteen suunnittelussa huomioitavia asioita, kuten matkustustapaa, liikkumista matkakohteeseen ja majoitusta.

4.1 Matkakohde

Kun mietitään matkan kohdetta, kotimaa on kaikista vastuullisin ja ekologisista vaihtoehdoista. Matkustajan kannattaa suosia junaliikennettä ja välttää mahdollisuuksien mukaan lentämistä. Lyhyillä matkoilla matkustajan kannattaa kohdistaa matkansa kotimaahan tai sen lähimaihinkin ja alueille. Jos kuitenkin suunnitelmassa on ulkomaan matka, on vastuulliselle matkailulle edunmukaista matkustaa kauaksi kotimaasta, suosia suoraa lentoa ja viipyä matkallaan pitkään. Tällä tapaa on tavoitteena pyrkiä vähentämään lentämistä matkakohteisiin ja suosimaan muita vaihtoehtoja käytettäväksi paikalliseen liikkumiseen. Tähän ajatukseen soveltuukin kaikista parhaiten ulkomaan matkojen sijaan kotimaan- ja lähialuematkailu. (Kalmari & Kelola 2009, 19.)

Kotimaanmatkailu tarkoittaa asuinmaan sisällä tapahtuvaa matkailua, jossa kotimaan asukas lähtee omaan maahansa matkalle poistuen samalla omasta tavanomaisesta elinpiiristään. Tällainen kotimaanmatka voi olla enintään vuoden pituinen, muussa tapauksessa ei ole enää kyse matkailusta. Lähialuematkailu käsitteenä sisältää tarkoituksen matkailusta naapurimaihin tai kotimaan lähialueilla sijaitseviin maihin. Suomessa lähialuematkailuun kuuluvat matkat Suomen ulkopuolisille vesille Itämerellä, maihin lukeutuvat Ruotsi, Norja, Venäjä, Viro, Latvia, Liettua ja Tanska. Lähialuematkailuun lukeutuvat kaikki matkailun ryhmät: vapaa-ajan-, työ- ja kokousmatkustajat, ja näiden lisäksi sekä päivä- että kohteessa yöpymisen matkat. (Tilastokeskus 2015.)

Suomessa kotimaanmatkailun mahdollisuuksia ovat esimerkiksi kaupunki- ja hiihtomatkailu. Kaupunkiloman suunnittelussa voi kohteen valinnassa ottaa huomioon Suomen Reilun kaupan kaupungit, joita ovat tällä hetkellä Tampere, Pori, Espoo, Joensuu, Riihimäki, Lohja, Hel-

sinki, Lahti, Viitasaari, Vantaa ja Jyväskylä. Näiden lisäksi Utajärvi, Kirkkonummi ja Lempäälä ovat Reilun kaupan kuntia. (Fairtrade Finland 2016).

KUVA 1. Tampere (Talamo 2011)

Yllä oleva kuva 1 on otettu vuonna 2011 kesämatkalta Tampereella, joka on yksi Suomen edellä mainituista Reilun kaupan kaupungeista. Suomesta löytyy kotimaan matkailuun paljon kauniita kaupunkeja ja nähtävän arvoisia maisemia. Huomioitavaa kaupunkilomalla on matkustaminen kohteeseen ja liikkuminen paikallisesti, ihanteellisinta on käyttää ekologista julkista liikennettä saastuttamisen vähentämiseksi. Hiihtoloman suunnittelussa tulee ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi kiinnittää huomio niihin hiihtokeskuksiin, joiden energiankäyttö on peräisin uusiutuvista energianlähteistä. Hiihtokeskusten pyörittämiseen kuluu nimittäin runsaasti energiaa, joten tärkeää valita ympäristöasioista huolehtiva hiihtokeskus, kuten esimerkiksi suomalaiset kesukset Ruka ja Pyhä. Muita keinoja vastuulliseen hiihtomatkailuun ovat jätteenlajittelun ylläpitäminen ja luomu- ja lähiruoan suosiminen hiihtokeskusten ravintoloissa ja kahviloissa. (Kalmari & Kelola 2009, 23 & 40–44.)

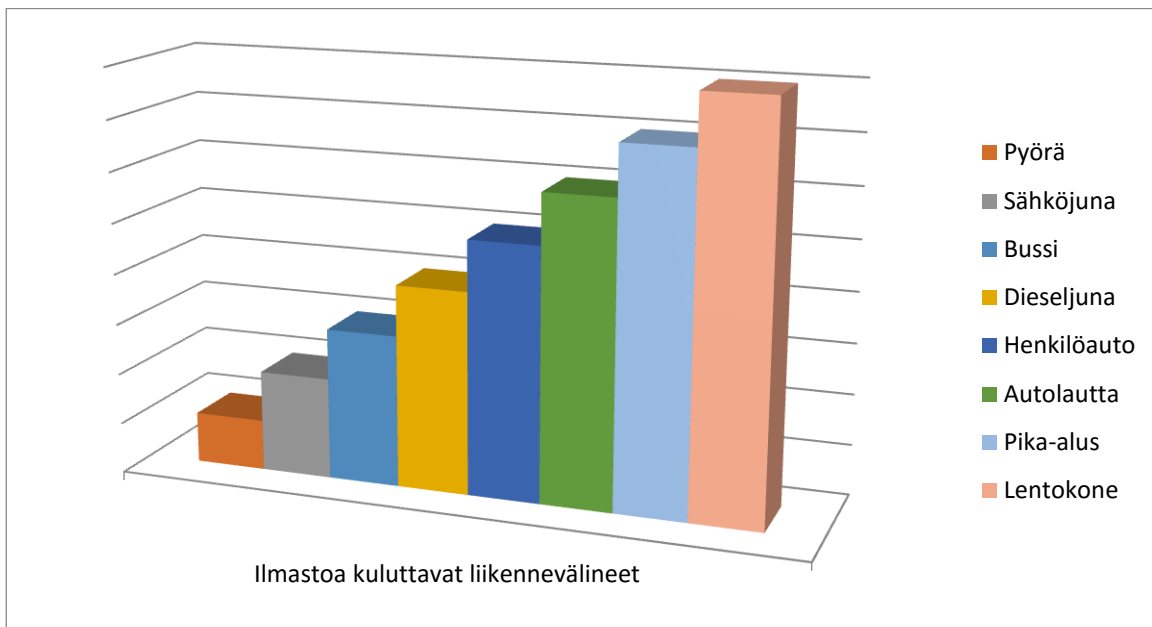
KUVA 2. Pyhä (Talamo 2012)

Ylläotettu kuva 2 on puolestaan kuvattu maaliskuussa vuonna 2012 Pyhän hiihtolomamatkalla. Pyhä-Luosto hiihtokeskus on kansallispuistoaluetta ja Isokurun alueella rinteiden ulkopuolella laskeminen kokonaan kiellettyä (Kalmari & Kelola 2009, 44), joten esimerkiksi sillä tavoin Pyhällä on yhtenä Suomen hiihtokeskuksista huomioitu matkailun vastuullisuutta.

Kaupunki- ja hiihtomatkailun lisäksi vastuullinen matkailija voi lähteä patikointi- tai ratsastusmatkalle. Patikoinnissa on syytä muistaa kulkea siihen tarkoitetuilla reiteillä, tällä tavoin annetaan rauha ympärillä olevilla kasvistolle ja eläimistöille. Suomessa patikointiin tarkoitettuja reittejä löytyy useita ja ne kohdistuvat esimerkiksi kansallispuistoihin, Lapin erämaa-alueisiin ja historiakohteisiin (Luontoon 2015). Ratsastuksessa tulee myös huomioida luonnon koskemattomuus ja kulkea tarkoitukseen sopivilla reiteillä. Toinen tarkistettava asia on matkanjärjestäjän eläinten kohtelu, eläinten kunnon täytyy olla hyvä ja järjestäjän ohjaus asianosaavaa ja luotettavaa. (Kalmari & Kelola 2009, 152–156.) Esimerkkinä ratsastusmatkailuun Kokkolassa toimiva islanninhevostalli Cavalon, jossa järjestetään eripituisia ja -kestoisia maastovaelluksia islanninhevosilla.

4.2 Kulkuväline

Ympäristövaikutuksiin pystyy yksittäinen matkailija puuttumaan valitsemalla mahdollisimman päästöttömän liikkumisvälineen. Matkan aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä noin 75 % on peräisin juurikin matkustamisesta kohteen ja kodin välillä. Seuraavassa kuviossa 2 kuvataan liikennevälineitä järjestyksessä ilmastoja vähiten kuluttavasta vaihtoehdosta ilmastoja eniten kuluttavaan liikkumistapaan. Kuvion 2 tarkoituksena on havainnollistaa ilmaston kannalta parhaita tapoja liikkua, ei niinkään selvittää niiden välisten erojen suuruutta.

KUVIO 2. Ilmastoja kuluttavat liikennevälineet (mukaillen Kalmari & Kelola 2009, 60)

Pyöräily on tämän mukaisesti vähiten kuluttava liikenneväline ja lentokone puolestaan eniten ilmastoja haittaava liikenneväline (KUVIO 2). Suomen lähialuematkailussa Kööpenhamina on pyöräilykaupunkina yksi varteenotettava vaihtoehto. Kööpenhaminaan on hyvät kulkuyhteydet esimerkiksi Ruotsin kautta, kun etsitään vastuullista vaihtoehtoa lentomatkailun sijaan. Polkupyörämatkan voi tehdä joko pyöräilymatkan etäisyydelle, tai vuokrata matkan kohteessa polkupyörän liikkumisen välineeksi. Suomesta löytyy pyöräilyyn monia klassikkoreittejä: Hämeen Härkätie, Kuninkaantie, Länsirannikon reitti, Saariston rengastie ja Suur-Saimaan kierros. Matkojen pituus vaihtelee 160–955 kilometrin välillä ja sopivia reittejä löytyy sekä aloittelijoille että kokeneille pyöräilijöille. (Kalmari & Kelola 2009, 58–62.)

Toiseksi vähiten ilmastoa kuluttaa sähköjuna, dieselillä kulkeva juna puolestaan jää linja-automatkojen varjoon (KUVIO 2). Suomessa junaliikennöintiyritys VR tarjoaa mahdollisuuden matkustaa ympäri kotimaata ympäristöystävällisesti ja vähentää liikenteen päästöjä joukkoliikennöinnin ansiosta. Esimerkiksi kotikaupungistani Kokkolasta on hyvät junaliikenneyhteydet niin Etelä- kuin Pohjois-Suomeen, joten vastuullista matkailua on mahdollista tehdä kotimaan sisäisesti karsimalla henkilöautolla tehtäviä matkoja. (VR 2015.) Vastuullinen matkailija käyttää enemmän yhtenä joukkoliikenteen vaihtoehtona linja-autoa kuin matkustaa henkilöautolla. Henkilöautolla matkustettaessa tulee aina muistaa ympäristöä säästävää ajotapaa ja matkustaa mieluiten kimpakyydillä. Listassa huonoimmassa päässä ovat laiva- ja lentokoneliikenne. Laivaliikenteen ongelmana on suuri energiankulutus ja jätevesien laskeminen mereen. Suomesta lähtevät Eckerö Line, Tallink Silja ja Viking Line eivät laske jätevesiään suoraan mereen. (Kalmari & Kelola, 63–69.)

4.3 Majoitus

Vastuullisena matkustajana myös majoitusta on tärkeää ajatella ympäristön kannalta. Vaihtoehtoina majoitukseen ovat loma-asunnot, leirintäalueet, sekä reilut ja vihreät hotellit. Loma-asunnoissa toimivat samat ympäristönsuojelukeinot kuin kotonakin, kuten esimerkiksi tarpeettomien valojen sammuttaminen ja lämmityksen säätäminen viileämmäksi. Retkeilevän matkailijan on parempi pysyä leirintäalueilla kuin leirytyä koskemattomaan luontoon. Reiluja hotelleja kannatetaan parhaiten tukemalla pieniä perheomistuksissa olevia hotelleja. Pienissä hotelleissa useimmiten käytetään työvoimana paikallista väestöä ja näin ollen myös suurin osa tuloista menee suoraan paikallisille. Suurissa ja kansainvälisissä hotelliketjuissa on useimmiten palkattuna ulkomaalaista henkilökuntaa sen vaadittavan tason palvelun takaamiseksi. Toisaalta suurilla hotelliketjuilla on varaa tukea esimerkiksi hyväntekeväisyysprojekteja. Vihreissä hotelleissa on tarkoituksena säästää energiaa ja vettä, mutta matkailijan kannattaa olla varovainen hotellia valitessaan, sillä ekologisuudesta on muodostunut yksi tärkeä markkinoinnin apuväline hotellien keskuudessa. (Kalmari & Kelola 2009, 80–89.)

Ympäristöystävällisesti toimivan majoituspaikan tunnistaa ympäristömerkeistä. Suomessa ympäristömerkinä on käytössä pohjoismaiden virallinen Joutsenmerkki, pohjoismaiden ulkopuolella Euroopan alueella EU-kukka. Edellytyksenä Joutsenmerkin ansaitsemiseen hotel-

lien tulee sitoutua moniin ympäristön säilyttämisen keinoihin. Näitä ovat energian- ja vedenkulutuksen vähentäminen, jätteiden lajittelu, kemikaalien kohtuullinen käyttäminen, ympäristömerkittyjen tuotteiden hankinta (esimerkiksi luomu- ja reilun kaupan tuotteet), kertakäyttöisten tuotteiden karsiminen, henkilökunnan ajan tasalla pitäminen ympäristöasioista koulutusten avulla, sekä ympäristövaikutusten haittojen vähentäminen aktiivisen toiminnan kautta. (Joutsenmerkki 2015.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä luvussa selvennetään aluksi lyhyesti opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät, kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Luvussa käsitellään näiden lisäksi tutkimuksen tyyppi ja tutkimusmenetelmän toteutus, sekä määritellään lopuksi tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti.

5.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli toiselta nimeltään määrällinen tutkimus on peräisin luonnontieteistä ja siinä korostuvat yleispätevät syy- ja seurauksen lait. Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa, joka on yleistettävissä. Oleellisinta kvantitatiivisessa tutkimuksessa on se, että tutkimuksesta saatu aineisto soveltuu määrälliseen ja numeeriseen mittaamiseen. Tutkittavien henkilöiden valinta perustuu useimmiten tarkoin määriteltyyn perusjoukkoon, josta otetaan tutkimukseen tarvittava otos. Tutkimuksessa saadut tulokset käsitellään taulukkomuodossa ja päämääränä on saattaa aineisto tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Aineistosta tehdään päätelmiä tilastollisen analysoinnin pohjalta, kuten esimerkiksi kuvailemalla tuloksia prosenttitaulukon avulla ja testaamalla tulosten tilastollinen merkitsevyys. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 135–136.)

Kvalitatiivisen eli toiselta nimeltään laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvastaa todellista elämää ja tutkia aihetta niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista. Todellisen elämän kuvaamisessa taustalla toimii ajatus, että aihealueessa voi olla tietoa monella eri tasolla, eikä sitä tulisi liikaa rajata eri osiin. Tärkeää kvalitatiivisessa tutkimuksessa on nähdä, kuinka asiat toimivat vuorovaikutuksessa ja miten niiden välille voi muodostua erilaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskeisenä ajatuksena on se, että tutkimuksen avulla voitaisiin löytää uusia näkökulmia tai tosiasioita, ei niinkään tuoda esille jo olemassa olevia väittämiä. Päämääränä on ymmärtää kokonaisvaltaisesti tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 156–157.)

5.2 Tutkimustyyppi

Yksi tapa tutkimuksen aineiston keräämiseen on kysely, toiselta nimeltään se tunnetaan survey -tutkimuksena. Kyselyllä tarkoitetaan kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa kyselyn kohderyhmä on otos tai näyte tietyistä valitusta perusjoukosta. Tärkeää kyselyssä on kerätä aineisto standardoidusti, eli kysymällä haluttu tieto täsmälleen samalla tavalla kaikilta kyselyyn osallistuvilta henkilöiltä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 188–189.)

Tutkimus suoritettiin kyselynä ja sen aineisto kerättiin kyselylomakkeen pohjalta. Kyselylomakkeen luomisessa käytettiin apuna SurveyMonkey -verkkokyselyohjelmistoa. Kyselylomakkeen teossa tavoitteena oli keskittyä lomakkeen selkeyteen. Lomakkeen alkuun sijoitettiin tausta- ja matkatietoihin liittyvät kysymykset. Näiden jälkeen kysyttiin ennen matkaa tapahtuvista valinnoista ja näkemyksistä, jotka liittyvät vastuulliseen matkustamiseen. Kyselyn loppupuolella kysyttiin vastuullisista valinnoista matkakohteessa ulko- ja kotimaanmatkoissa ja ympäristöystävällisyyden miettimistä loman aikana. Viimeisenä kysyttiin kiinnostuksen tasoa vastuullisuuteen tulevaisuuden matkustamisessa. Kyselylomake testattiin ennen tutkimuksen aloittamista viidellä eri henkilöllä, jotta se on rakenteeltaan selkeä ja sisällöltään ymmärrettävä. Lomake tehtiin aiemmin mainitussa verkkokyselyohjelmistossa, jonka avulla sai luotua sähköisen linkin kyselyyn ja tulostettua sen pohjalta kyselylomakkeita.

5.3 Tutkimusmenetelmän valinta ja toteutus

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijat, tarkemmin rajattuna Kokkolassa toimivien yksiköiden opiskelijoihin. Tutkimuksessani selvitettiin opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisesta matkailusta. Tutkimus rajattiin Centrian opiskelijoihin, jotta se pysyisi sopivan suuruisena ja tutkimuksen reliabiliteetti säilyisi. Tutkimuksen pääasialliseksi tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, ja se tehtiin yhdistämällä siihen osaksi kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tavoitteena oli nimittäin saada määrällisten tietojen lisäksi syvempää tietoa joidenkin kysymysten osalta. Tutkimus toteutettiin maaliskuussa 2016, kyseinen ajankohta valikoitui sattumanvaraisesti ajankäytön mukaisesti. Tutkimuksen ajankohdalla ei luultavammin ole vaikutusta saatuihin tuloksiin nähden, sillä se tehtiin lukuvuoden ollessa käynnissä.

Tutkimuksessa käytettiin kahta eri keräystapaa. Kysely lähetettiin sähköpostitse kahdelle Kokkolan Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijalle, jotka puolestaan välittivät sen eteenpäin heidän omalle luokalleen. Näin ollen kyselylomakkeen linkki lähetettiin yhteensä 48 henkilölle. Kyselylomakkeen linkki oli avoinna 20.3–1.4.2016 välisenä aikana, ja vastauksia tuli tätä kautta yhteensä 23 kpl. Kyseisen ajankohdan aikana kahtena päivänä vastauksia kerättiin Centria-ammattikorkeakoulun toimipisteissä Kokkolassa. Kysely tehtiin valiten siihen satunnaisesti opiskelijoita, kysyen olisiko heillä kiinnostusta vastata kyselyyn ja myöntävän vastauksen saatua lomake annettiin täytettäväksi. Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 66 kpl, joista tutkimuksessa oli mahdollista käyttää 63 kpl. Ainoastaan kolme vastausta piti hylätä epäselvien tai sekavien vastausten takia. Kaiken kaikkiaan lomakkeita lähetettiin ja jaettiin yhteensä 114 henkilön otokselle opiskelijoista, vastauksia tuli yhteensä 86 kpl. Näin ollen tutkimuksen vastausprosentti on noin 75. Tavoitteenani oli alun perin saada vähintään 50 vastausta kyselyyn, tutkimuksen edetessä määrä nousi ylöspäin. Alkuperäiseen tavoitteeseen nähden lopputuloksena saatuun vastausmäärään pystyi olemaan tyytyväinen.

5.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksessa tavoitteena on pyrkiä mahdollisimman luotettavaan ja pätevään lopputulokseen. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla. Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia, mittaustulokset tulee olla toistettavissa. Reliabiliteetilla tarkoitetaan toisin sanoen tutkimusmenetelmän kykyä saavuttaa tutkimuksessa tarkoitettuja tuloksia. Validiteetilla kuvataan puolestaan tutkimuksen pätevyyttä. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata niitä tekijöitä, joita tutkimuksessa on tarkoituksena mitata. Tutkimuksessa käytetyt mittarit ja menetelmät eivät välttämättä aina vastaa todellisuutta ajateltuun tutkimusaiheeseen nähden, jolloin tuloksiin voi tulla virheitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 226–227.)

Tämä tutkimus järjestettiin pitämällä kirjaa kuinka monelle opiskelijalle kysely on lähetetty sähköisesti ja kuinka monelle henkilölle kyselylomake on jaettu paikanpäällä. Tämän perusteella voisi olla lähes varma, että opiskelijat ovat vastanneet kyselyyn omana itsenään ja totuuden mukaisesti. Ei kuitenkaan voi varmasti sanoa, ettei joukossa voisi olla osittain keksittyjä tai esimerkiksi kiireen takia hätiköityjä vastauksia. Tutkimuksen aihe on mielipiteitä jakava, eikä näin ollen tutkijana ole syytä epäillä näkemyksien paikkansapitävyyttä. Vastaukset

olivat kuitenkin yhtenäisiä, joten tutkimusten tuloksilla voidaan kuvata Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden näkemyksiä. Näin ollen tutkimuksessa on onnistuttu saamaan kyselyn pohjalta aineistoa tutkittavaan aiheeseen ja tutkimus on siihen nähden onnistunut.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tulokset. Ensimmäisenä käydään läpi, kuinka tutkimuksessa kerättyä aineistoa käsiteltiin ja tämän jälkeen analysoidaan tutkimuksen tulokset. Aineiston käsittelyssä on tehty kuvioita ja taulukoita havainnollistamaan saatuja tuloksia, sekä käytetty ristiintaulukointia tulosten analysoinnissa. Näiden lisäksi avoimet kommentit on käsitelty erikseen ja koottu niistä yhteen merkittävimmät tulokset.

6.1 Tutkimustulosten analysointi

Tulokset käsiteltiin ensimmäisenä käymällä kaikki vastaukset läpi lomakekohtaisesti. Sähköisesti lähetetyt vastaukset tallentuivat automaattisesti järjestelmään. Täytetyt lomakkeet käytiin kaikki yksityiskohtaisesti läpi ja kirjattiin tulokset tarkasti tutkimuksenteossa käytettyyn verkkokyselyohjelmistoon, jotta kaikki tutkimuksen tulokset ovat samassa paikassa. Ohjelma näytti kyselystä saadut tulokset, joiden pohjalta lähdettiin kokoamaan tuloksia Excel taulukkolaskentaohjelman avulla tilastolliseen muotoon. Muutaman vastauksen joutui hylkäämään epäselvien vastausten tai väärän vastaustavan vuoksi.

Avoimet kysymykset käytiin erikseen läpi ja luokiteltiin niistä koostuvat vastaukset ryhmiin. Lomakkeen kahden viimeisen kysymyksen osalta käytiin läpi, mihin kategoriaan vastaajien jättämät avoimet kysymykset perustuvat. Näissä kysymyksissä valittiin ensin yksi vastausvaihtoehdoista; kyllä, ei tai vähän, jonka jälkeen vastaajilla oli mahdollisuus perustella valintaansa avoimella kommentilla. Aihetta tällä tavoin käsittelemällä pystyi näkemään syvällisemmin, millaisia ajatuksia vastausten takana on. Jos kysymysten kohdalla olisi ollut pelkkä monivalintavaihtoehto, kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä olisi jäänyt tutkimuksesta pois.

6.2 Tausta- ja matkatiedot

Kyselylomakkeessa vastaajat kertoivat ensimmäiseksi taustatietona sukupuolensa, ikänsä, koulutusalaansa ja käyvätkö he töissä opintojensa ohella. Matkatietoina vastaajat kertoivat

ulkomaiden ja kotimaan matkojensa tiheyden, minkä tyyppisiä ulkomaanmatkoja tavanomaisesti tekevät, sekä missä lomailevat mieluiten.

6.2.1 Sukupuoli, ikä ja koulutusala

Vastaajista 64 % oli naisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita suurimman osan opiskelijoista olevan naisia, vaan sattumanvaraisesti kyselyyn vastasi enemmän naisia. Sukupuolijakaumalla ei yksinään ole merkitystä tutkimuksen kannalta, mutta näitä tietoja pystyi käyttämään aineiston ristiintaulukoimiseen. Selkeästi suurin osa vastaajista oli 20–23-vuotiaita, heitä oli yhteensä 72 henkilöä. Alle 20-vuotiaita oli 9 henkilöä ja yli 24-vuotiaita yhteensä 13 henkilöä. Tulos ei sinänsä ole yllättävä, sillä se kuvastaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden tavanomaisinta ikäjakaumaa. Noin 40 % vastaajista ilmoitti käyvänsä töissä opintojen ohella.

Vastaajista suurin osa, noin 53 %, merkitsi koulutusalakseen liiketalouden. Noin 30 % vastaajista opiskeli sosiaali- ja terveystieteitä ja noin 15 % tekniikkaa. Kulttuurin ja humanistisen kasvatustieteiden osuudet koulutusaloista koostuivat molemmat yhdestä prosentista vastaajista. Matkailualaa ei opiskellut yksikään vastaajista. Tämä oli oletettavissa, sillä matkailualan opintoja on voinut aiemmin opiskella Centria-ammattikorkeakoulun Pietarsaaren yksikössä. Näin jälkikäteen ajatellen matkailun vastausvaihtoehto koulutusalanana oli lomakkeessa melko tarpeeton, koska tutkimus suoritettiin Kokkolan yksiköissä. Vastausvaihtoehtoa ei kuitenkaan voinut vielä sulkea kokonaan pois, sillä kyseinen koulutusala kuului aikaisemmin Centria-ammattikorkeakoulun koulutustarjontaan.

6.2.2 Ulko- ja kotimaanmatkojen tiheys

Ulkomaanmatkoilla noin 61 % vastaajista käy joka toinen vuosi tai harvemmin ja noin 30 % kerran vuodessa. 8 % ilmoitti käyvänsä ulkomaanmatkoilla 2-3 kertaa vuodessa ja vain 1 % neljä kertaa tai enemmän vuodessa. Vastaustulokset ovat loogisia, opiskelijoilla matkailun esteeksi voi tulla raha ja ajankäyttö. Noin 65 prosenttia vastaajista, jotka eivät käy töissä opintojen ohella, kävivät ulkomaanmatkoilla joka toinen vuosi tai harvemmin. Vastaava luku työssäkäyviltä oli noin 55 prosenttia, ja näin ollen esimerkiksi opintojen ohella tehdyt työt voivat taas ajallisesti estää matkailua.

Kotimaanmatkoilla vastaajien matkustaminen kääntyi päinvastoin, noin 45 % matkusti 4 kertaa tai enemmän vuodessa. 2-3 kertaa vuodessa matkusti noin 33 % vastaajista, kerran vuodessa 17 % ja joka toinen vuosi tai harvemmin 5 %. Kotimaanmatkailu on selkeästi pääasiallinen matkustustapa vastaajien keskuudessa. Kotimaassa matkustaminen on edullisempaa ja vie vähemmän aikaa. Ulkomaille harvemmin tulee lähdettyä parin päivän reissun takia, kotimaanmatkailussa sellainen on helpompi toteuttaa.

6.2.3 Matkatyyppi ja lomakohte

Vastaajista noin 55 % valitsi ulkomaamatkojen tyyppiä omatoimimatkan, kuvastamaan parhaiten omaa tyyliä matkustamisessa. Noin 43 % valitsi pakettimatkan matkantarjoajalta ja ainoastaan 2 % pelkän lennon kohteeseen. Enemmistö vastaajista suosii omatoimimatkoja, mikä on vastuullisuuden kannalta parempi vaihtoehto kuin pakettimatkat. Ero omatoimimatkojen ja pakettimatkojen välillä näkyi siinä, että prosentuaalisesti hieman suurempi osa omatoimimatkojen valinneista piti luonnon säästämistä ja paikallisuutta ulkomaanmatkoilla joko melko tärkeinä tai erittäin tärkeinä tekijöinä matkustamisessaan.

Enemmistönä 60 % vastaajista valitsi rantalomakohteen mieluisimmaksi lomavaihtoehdoksi. Toiseksi mieluiten, 24 %, opiskelijoista lomailevat kaupungissa. Luonnon helmaan matkustaisi mieluiten 12 % vastaajista. Muun lomakohteen vastausvaihtoehtona valinneet henkilöt matkustaisivat mieluiten aktiviteetteja sisältävään toiminnalliseen lomakohteeseen. Rantalomakohteen mieluisimmaksi vaihtoehdoksi valinneista yli puolet matkustustapa on normaalisti pakettimatka. Kaupungissa lomailevista selkeästi suurin osa, noin 86 %, suosii puolestaan omatoimimatkoja. Kaupunkilomamatkoille on helpompi löytää edullisia lentoja ja hotelleja itse, kun viipyminen kohteessa ei ole aina tarkoin määriteltä. Kaupunkilomalle lähdetään helpommin vaikka pidemmäksi viikonlopuksi, myös lentovaihtoehtoja ja ajankohtia näihin lomakohteisiin on useimmiten tarjolla rantalomakohteita enemmän.

6.3 Ennen matkaa vaikuttavat tekijät

Ennen matkalle lähtöä vaikuttavia tekijöitä kysyttiin lomakkeessa matkustamiseen johtavien syiden perusteella, eli minkä takia ihmiset lähtevät matkalle ja mitä he matkaltansa hakevat. Tutkimuksessa selvitettiin hankitaanko ennen matkalle lähtöä tietoa matkakohteen kulttuurista, tavoista tai perussanonnoista. Näiden lisäksi tarkasteltiin valmiutta vaihtaa ekologisempaan matkustustapaan tai lisämaksuun vastuullisemman matkan puolesta.

6.3.1 Matkustamisen syyt ja etukäteistieto

Matkustamiseen johtavien syiden kohdalla vastaajien oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Vastausten perusteella noin 80 % opiskelijoista hakee matkaltansa auringon lämpöä, toiseksi eniten matkalta haetaan elämyksiä (KUVIO 3).

KUVIO 3. Matkustamisen syyt

Kuvio 3 näyttää kokemusten nousevan lähes elämyksien tasolle, niiden eroavaisuus toisistaan onkin kohtalaisen pieni. Elämys on voimakkaampi versio kokemuksesta, joka vaikuttaa ihmisen tunteisiin positiivisesti. 75 % kokemuksen yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi valinneista henkilöistä oli valinnut myös elämyksen tekijäksi, jota matkalta haetaan. Elämykset ovat yksilöllisiä, eikä tulosten pohjalta pysty sanomaan pitävätkö vastanneet henkilöt näitä samana

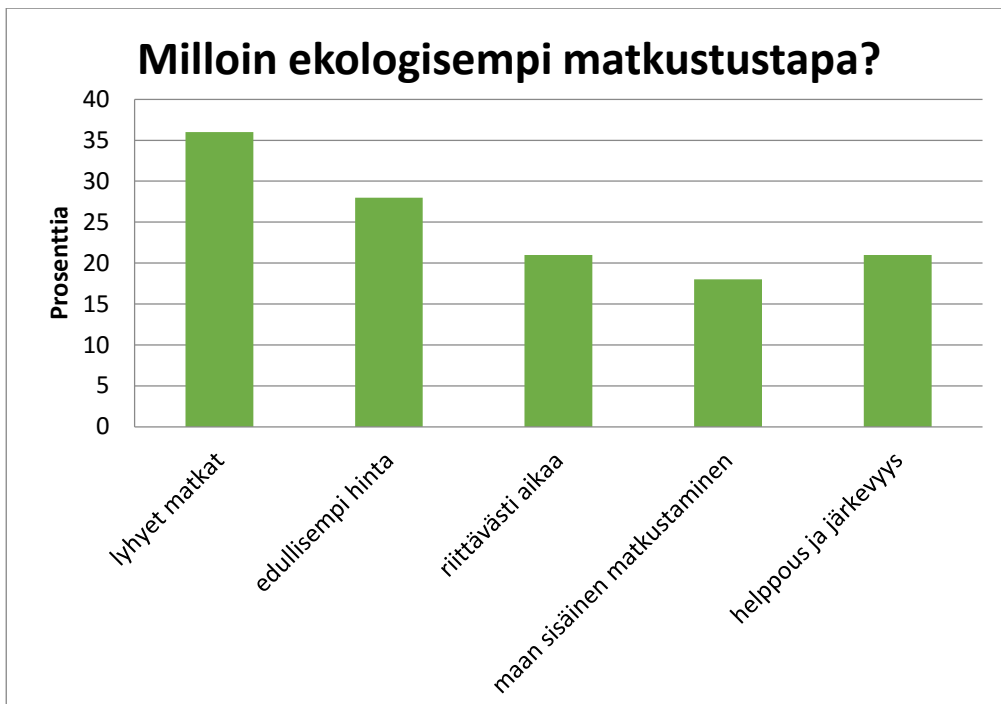
asiana. Näiden lisäksi tärkeitä matkailuun johtavia tekijöitä oli vastaajien mielestä nähtävyydet ja maisemat. Muina syinä kuviossa 3 näkyvistä vaihtoehtoista mainittiin rentoutuminen ja historialliset kohteet.

Etukäteen tietoa matkakohteen kulttuurista, tavoista tai perussanonnoista hankkivat 86 % kyselyyn vastanneista. Henkilöistä, jotka eivät hankkineet tätä tietoa etukäteen, 75 % matkusti ulkomaille joka toinen vuosi tai harvemmin ja loput kerran vuodessa. Etukäteen tietoa hankkivista henkilöistä enemmistönä noin 58 % matkusti myös joka toinen vuosi tai harvemmin, mutta tulokset jakautuivat tasaisemmin tiheämpään matkustavien joukkoon. Tämän perusteella useammin ulkomaille matkustavat henkilöt hankkivat harvemmin matkustaviin henkilöihin nähden enemmän tietoa etukäteen koskien matkakohteen kulttuuria, tapoja tai perussanontoja.

6.3.2 Ekologisuus matkustustavassa

Tutkimuksessa selvitettiin, olisivatko kyselyn vastaajat valmiita vaihtamaan lentämisen ekologisempaan matkustustapaan myös ulkomaanmatkoilla. 45 % olisi valmis vaihtamaan lentämisen esimerkiksi laivalla tai junalla matkustamiseen myös ulkomaanmatkoilla. 36 % vastaajista ei haluaisi vaihtaa lentämistä ekologisempaan vaihtoehtoon ulkomaan matkoilla. Prosentuaalisesti suurempi osuus kielteisesti tähän kysymykseen vastanneista oli naisia, 68 %. Puolestaan niiden osalta, jotka olisivat valmiita vaihtamaan ekologisempaan matkustustapaan, jakaantumisen naisten ja miesten välillä oli tasaisempaa. Yllättävää tämän kysymyksen kannalta oli miesten osuus valmiudessa vaihtaa ekologisempaan matkustustapaan. Kokonaisuudessaan kyselyyn vastanneista miehistä 58 % vaihtaisi ekologisempaan matkustustapaan, naisista vain 38 %.

Kyselyssä noin 19 % vastaajista olisi valmiita vaihtamaan lentämisen ekologisempaan matkustustapaan ehkä osittain. Tähän ryhmään lukeutui suurimmaksi osaksi naisia. Kyseisessä vaihtoehdossa tarkasteltiin tarkemmin syitä valintaan, lomakkeessa selvitettiin lisäkysymyksenä milloin vastaajat olisivat valmiita vaihtamaan matkustustapansa osittain. Seuraavan sivun kuviosta 4 selviää suurimmat tekijät, jotka vaikuttaisivat vastaajien valinnassa vaihtaa lentäminen ekologisempaan matkustustapaan ulkomaanmatkoilla.

KUVIO 4. Ekologisuus matkustustavassa

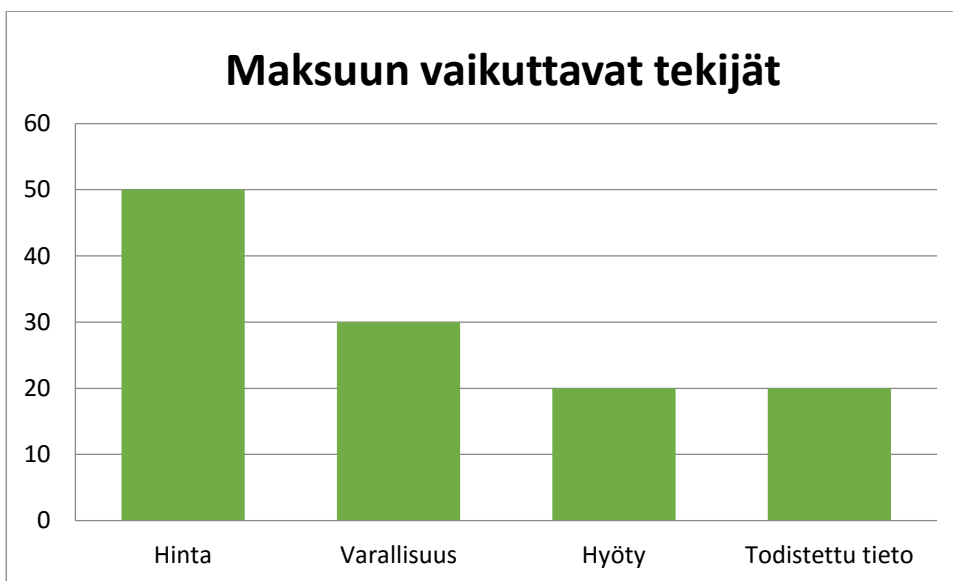
Suurin vaikuttava tekijä, milloin vastaajat vaihtaisivat lentämisen ekologisempaan matkustustapaan, olisi lyhyillä matkoilla (KUVIO 4). Osittain matkustustavan vaihtamiseen valmiiden henkilöiden keskuudesta lyhyet matkat mainitsi noin 36 %. Matkustamisessa lyhyillä matkoilla tarkoitettiin suurimmaksi osaksi lähialueen matkailun kohteita, kuten Pohjois- ja Baltian maita. Toiseksi eniten kerrottiin edullisemmalla hinnalla olevan vaikutusta päätökseen vaihtaa ekologisempaan matkustustapaan, matkan tulisi mieluiten olla selkeästi halvempi kuin lennot kohteeseen. Vastaajien mukaan ekologisempaan matkustamiseen oltaisiin valmiita, jos aikaa matkustamiseen on riittävästi ja kohteeseen on helpot ja järkevät yhteydet. Kommenttien perusteella oltaisiin myös valmiita matkustamaan maan sisäisesti. Ulkomaille on suurimmaksi osaksi helpompaa ja nopeampaa lentää Suomesta, mutta kotimaan matkustamiseen ja ulkomaille pystyy taas käyttämään julkista liikennettä. Lähialueen matkailussa on vastuullisuuden kannalta ajateltuna kannattavampaa matkustaa pääasiassa laivalla ja junalla.

6.3.3 Panostus vastuullisuuteen

Tutkimuksessa selvitettiin, olisivatko vastaajat valmiita maksamaan matkastaan enemmän, jos tietäisivät sen olevan ympäristöystävällisempi ja tuovan matkailun taloudellisen hyödyn paikalliselle väestölle. Tässä kysymyksessä noin 53 % vastaajista ei maksaisi matkastaan

enemmän. 34 % vastaajista voisi maksaa enemmän matkastaan ja 13 % ehkä maksaisi. Niiden vastaajien joukkoon, jotka voisivat maksaa matkastaan enemmän, lukeutui suhteessa enemmän naisia kuin miehiä. Tässä tapauksessa naisten osuutena 72 % maksaisi ympäristöystävällisestä ja vastuullisesta matkasta enemmän. Naisten ja miesten välinen ero kaventui vastausvaihtoehdossa, jossa matkasta ei maksettaisi enemmän. Silti tässäkin naisten suhteellinen määrä oli miehiä suurempi, 58 %. Opintojen ohella työssä käymisellä ei näyttänyt olevan vastaustulosten kannalta merkitystä, niiden suhde oli suunnilleen sama molemmissa vastausvaihtoehdoissa.

13 % kyselyyn vastanneista henkilöistä maksaisi mahdollisesti matkastaan enemmän. Tässä kysymyksessä tarkasteltiin aihetta kannalta, missä tapauksessa vastaajat maksaisivat matkastaan enemmän. Avointen kommenttien perustella saatiin tietoa siitä, mitkä tekijät vaikuttaisivat päätökseen maksaa vastuullisesta matkasta tavallista enemmän (KUVIO 5).

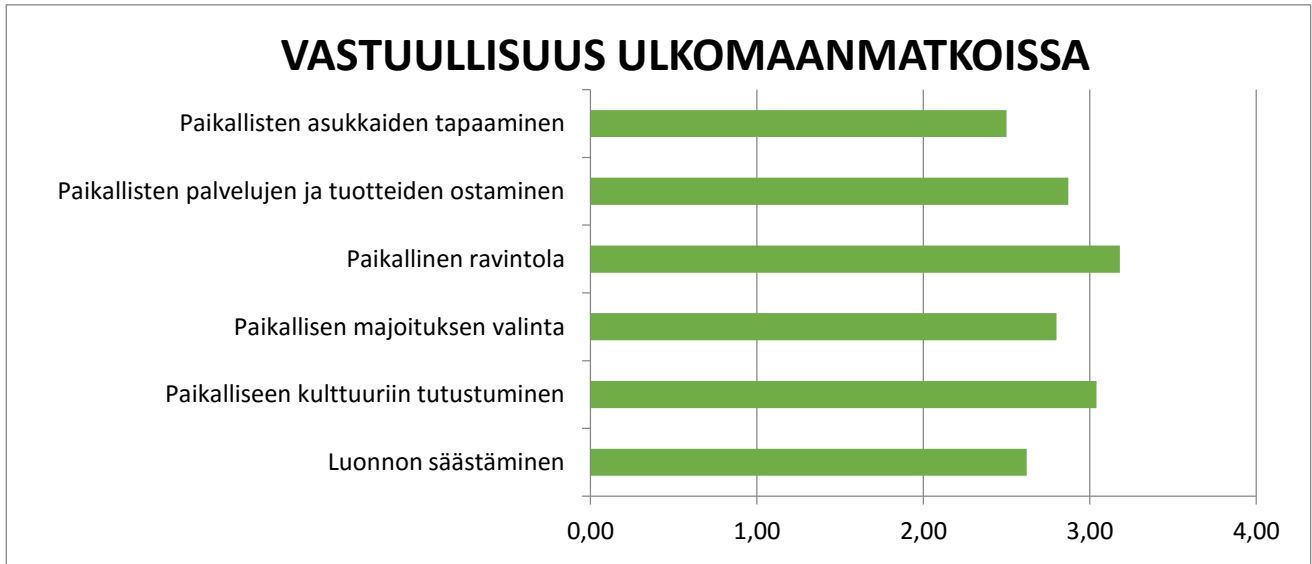
KUVIO 5. Maksuun vaikuttavat tekijät

Kuviossa 5 kuvataan näitä lisämaksun maksamiseen vaikuttavia tekijöitä. Puolet henkilöistä, jotka voisivat mahdollisesti maksaa matkastaan enemmän, mainitsivat hinnan ratkaisevaksi tekijäksi. Jos matkan hinnannousu ei olisi merkittävä, voisi lisämaksua vastuullisemman matkan puolesta harkita. Toisena tekijänä noin 30 % kyseisen vastausvaihtoehdon valinneiden joukosta tuli esille varallisuus. Näissä vastauksissa mainittiin työelämään siirtyminen ja suuremmat tulot. Tämä on täysin ymmärrettävää, opiskelijoilla harvemmin on ylimääräisiä tuloja. Myös opiskelun ohella työssäkäyvien tulot saattavat mennä enemmän yleisiin elämisen ja

asumisen kuluihin. Muina tärkeinä tekijöinä pidettiin todistettua tietoa matkan ympäristöystävällisyydestä ja sen taloudellisesta hyödystä paikalliselle väestölle. Tämä oli mielestäni hyvä kanta, sillä on vakuuttavuuden kannalta tarpeellista tietää rahojen menevän oikeaan tarkoitukseen. Tutkimustulosten perusteella yhteensä lähes puolet (47 %) olisivat myönteisiä ympäristöystävällisen ja vastuullisen matkan tukemiseen rahallisesti.

6.4 Vastuullisuuden tärkeys ulko- ja kotimaanmatkoissa

Tutkimuksen viimeisessä osiossa selvitettiin kuinka tärkeinä vastaajat pitävät vastuulliseen matkailuun kuuluvia tekijöitä matkakohteessa, ulko- ja kotimaanmatkoissa. Kyselylomakkeessa vastaajien tehtävänä oli valita omaa näkemystä kuvaava vaihtoehto erittäin tärkeän ja ei yhtään tärkeän väliltä. Tulosten analysoinnissa numero 1 kuvasti ”ei yhtään tärkeä” -vaihtoehtoa ja numero 4 ”erittäin tärkeä”. Näiden välillä oli vaihtoehdot: ”ei kovin tärkeä” ja ”melko tärkeä”. Näiden lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus valita vaihtoehto, jossa ei osannut sanoa mielipidettä.

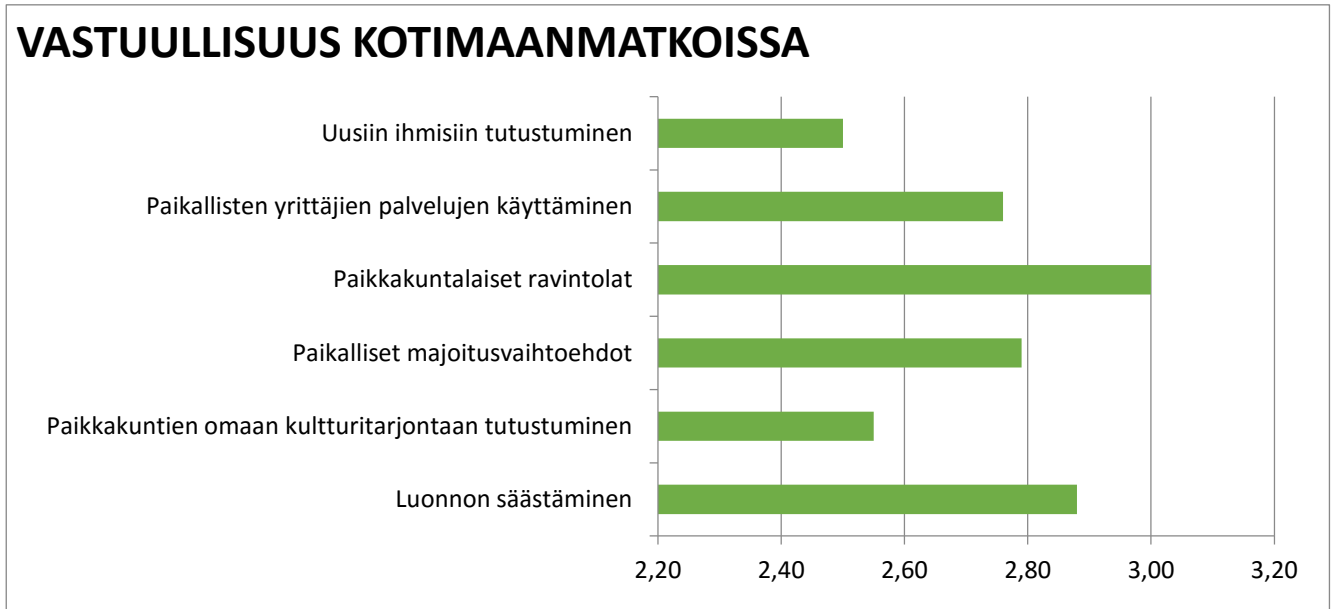

KUVIO 6. Vastuullisuus ulkomaanmatkoissa

Yllä olevasta kuviosta 6 käy ilmi, että suurimman keskiarvon vastuullisuuden tärkeydessä ulkomaanmatkoilla saavutti paikalliset ravintolat. Tässä osassa ylittyi melko tärkeän raja, vastaukset olivat keskiarvoltaan 3,18. Toisena rajan ylitti paikalliseen kulttuuriin tutustuminen. Eniten hajontaa vastauksissa oli paikallisten asukkaiden tapaamisen ja luonnon säästämisen

kohdalla. Paikallisten asukkaiden tapaamisessa hajonta oli suurinta ja se jäi keskiarvoltaan 2,50 vähiten tärkeäksi, ei kovin tärkeän ja melko tärkeän tekijän välimaastoon. Luonnon säästämisen tärkeys heijastui valmiuteen maksaa enemmän ympäristöystävällisyydestä ja taloudellisen hyödyn paikalliselle väestölle tuovasta matkasta. Henkilöistä, jotka pitivät luonnon säästämistä erittäin tai melko tärkeänä, 65 % maksaisi enemmän ympäristöystävällisestä matkasta ja 18 % mahdollisesti. Ekologisempaan matkustustapaan vaihtaisi 58 % näistä vastaajista ja 21 % mahdollisesti osittain. Puolestaan niiden henkilöiden osalta, jotka eivät pitäneet luonnon säästämistä kovin tai yhtään tärkeänä, peräti 91 % ei maksaisi enemmän vastuullisesta matkasta. Ekologisempaan matkustustapaan ei vaihtaisi 63 %, mutta 21 % mahdollisesti vaihtaisi osittain.

Tutkimuksessa selvisi paikkakuntalaisten ravintoloiden olevan vastaajien mielestä tärkeimmässä asemassa myös kotimaanmatkoissa, tätä pidettiin melko tärkeänä tekijänä kotimaanmatkoissa (KUVIO 7). Kotimaanmatkoissa vähiten tärkeänä tekijänä pidettiin ulkomaanmatkojen tapaan uusiin ihmisiin tutustumista. Tämän lisäksi paikkakuntien omaan kulttuuritarjontaan tutustumista oli toiseksi vähiten tärkeässä asemassa vastaajien mielestä.

KUVIO 7. Vastuullisuus kotimaanmatkoissa

Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 2 näkyy vastuullisuuden tärkeys keskiarvoltaan vertailtuna ulko- ja kotimaanmatkoissa. Yhtenä erona ulko- ja kotimaanmatkojen välillä oli luonnon säästämisen tärkeys kotimaanmatkoissa. Ulkomaanmatkoissa pidettiin kaikkia muita te-

kijöitä suuremmassa tai samassa arvossa, mutta luonnon säästämistä pidettiin tärkeämpänä kotimaanmatkoilla. Kotimaan luonto on lähellä jokapäiväistä elämää, joten sen säästämisen suurempi merkitys ulkomaanmatkoihin nähden on luonnollista. Suurimpana erona ulko- ja kotimaanmatkojen välillä oli kulttuurin merkitys matkustamisessa. Ulkomaanmatkoilla pidettiin enemmän kuin melko tärkeänä paikalliseen kulttuuriin tutustumista, mutta kotimaan kohdalla paikkakuntien omaan kulttuuritarjontaan ei suuremmin ollut kiinnostusta tutustua. Tässä voisi ajatella olevan syynä muun muassa erilaisuuden viehätys, ulkomaiden kulttuuri poikkeaa omasta kulttuurista, jonka vuoksi siitä halutaan saada lisää tietoa ja kokemuksia.

TAULUKKO 2. Vastuullisuus ulko- ja kotimaanmatkoissa

	Ulkomaanmatkat keskiarvo	Kotimaanmatkat keskiarvo
Luonnon säästäminen	2,62	2,88
Paikallinen kulttuuri	3,04	2,55
Paikallinen majoitus	2,80	2,79
Paikallinen ravintola	3,18	3,00
Paikallisten palvelujen ja tuotteiden ostaminen	2,87	2,76
Paikallisten asukkaiden ja uusien ihmisten tapaaminen	2,50	2,50

Lähes yhtä tärkeänä pidettiin paikallisen majoituksen valintaa sekä ulko- että kotimaanmatkoissa (TAULUKKO 2). Tämän perusteella ketjuhotellien sijaan moni vastaajista arvostaa majoituksen paikallisuutta. 57 % tähän kysymykseen vastanneista oli valinnut omatoimimatkan vastaamaan tavanomaisinta matkustustapaansa. Omatoimimatkoissa on suurempi mahdollisuus valita paikallinen hotelli suurten ketjuhotellien sijaan, kuin ennalta majoituksen määrittelevässä pakettimatassa. Paikallinen ravintola oli tärkein tekijä molemmissa vaihtoehdoissa. Kotimaanmatkoilla sitä pidettiin kokonaisuudessaan melko tärkeänä ja ulkomaanmatkoilla vielä tätä hieman tärkeämpänä. Tämän perustella enemmistö kyselyyn vastanneista menee mieluummin syömään paikalliseen ravintolaan, kuin jää esimerkiksi hotellin ravintolaan tai menee suureen ketjuravintolaan. Kyselyyn vastanneista 70 % haki matkaltaan uusia kokemuksia, uusi ja erilainen ruokakulttuuri voi olla yksi tapa hankkia kokemuksia. Ruokaileminen ulkona on kuitenkin keskeisessä osassa matkustamista. Ulkomaanmatkoilla paikallisten tuotteiden ja palvelujen ostamista pidettiin hieman kotimaanmatkoja tärkeämpänä. Ulkomaanmatkoilta useimmiten ostetaan tuliaisja ja tuotteita, joita kotimaasta ei saa tai ovat huo-

mattavasti edullisempia kuin kotimaassa. Paikallisten asukkaiden tai uusien ihmisten tapaminen jäi molemmissa vaihtoehdoissa tärkeydeltään neutraalille tasolle. Muita seikkoja pidetään matkustamisessa tätä tärkeämpänä.

Tämän kysymyksen pohjalta vastuullisuutta pidetään karkeasti ottaen hieman tärkeämpänä ulkomaanmatkoissa. Ulkomaanmatkoissa mukaan tulevat ympäristöä kuormittavat lennot, joten tutkimuksen kannalta on positiivista nähdä vastuullisuuden olevan niissä tärkeämmässä asemassa. Kotimaanmatkailussa on enemmän mahdollisuuksia vastuulliseen matkustamiseen, jos esimerkiksi valitsee julkisen liikenteen auton sijaan. Vastaukset ovat kuitenkin yhtäläisiä sekä ulko- että kotimaanmatkoissa, joten tämän mukaan vastuullisuutta otetaan huomioon molemmissa vaihtoehdoissa.

6.5 Matkailun ympäristövaikutukset lomalla

Tutkimuksessa selvitettiin, miettivätkö opiskelijat matkailun ympäristövaikutuksia lomansa aikana. Noin 70 % kyselyyn vastanneista ei mieti matkailun ympäristövaikutuksia lomalla. Vastanneista 11 % kertoi miettivänsä näitä asioita lomansa aikana ja 19 % joskus. Henkilöistä, jotka eivät mieti matkailun ympäristövaikutuksia lomansa aikana, yhteensä noin 57 % oli naisia ja 43 % miehiä. Puolestaan niiden henkilöiden osalta, jotka ilmoittivat miettivänsä ympäristövaikutuksia lomalla, 80 % heistä oli naisia. Samanlainen jakautuminen oli joskus vaihtoehdon valinneissa henkilöissä, heistä 81 % oli naisia. Vaikka kyselyyn vastasi kokonaisuudessaan enemmän naisia, eroavaisuus näissä kahdessa jälkimmäisessä vaihtoehdossa oli suurempi naisten ja miesten välillä. Tämän perusteella voisi sanoa naisten miettivän ympäristövaikutuksia lomansa aikana enemmän kuin miehet.

Kaikilla tähän kysymykseen vastanneilla henkilöillä oli mahdollisuus jättää avoin kommentti tai perustelu valitsemalleen vastausvaihtoehdolle. 27 %, eli yhteensä 23 henkilöä kaikista kyselyyn vastanneista henkilöistä lisäsi perustelun kysymykseen valitsemalleen vaihtoehdolle. Seuraavalla sivulla oleva taulukko 3 selventää kyseisten vastausten takana olevia näkemyksiä.

TAULUKKO 3. Matkailun ympäristövaikutukset lomalla

Vastausvaihtoehdot	Perustelut			Yhteensä
kyllä	saasteet	roskaaminen	joukkoliikenne	13 %
en	matkustamisen vähyys	lomalla ei mietitä asiaa	ei ole tullut ajatelleeksi	74 %
joskus	lennot ja suurkaupunkien saastuminen	roskaaminen	joukkoliikenne	13 %

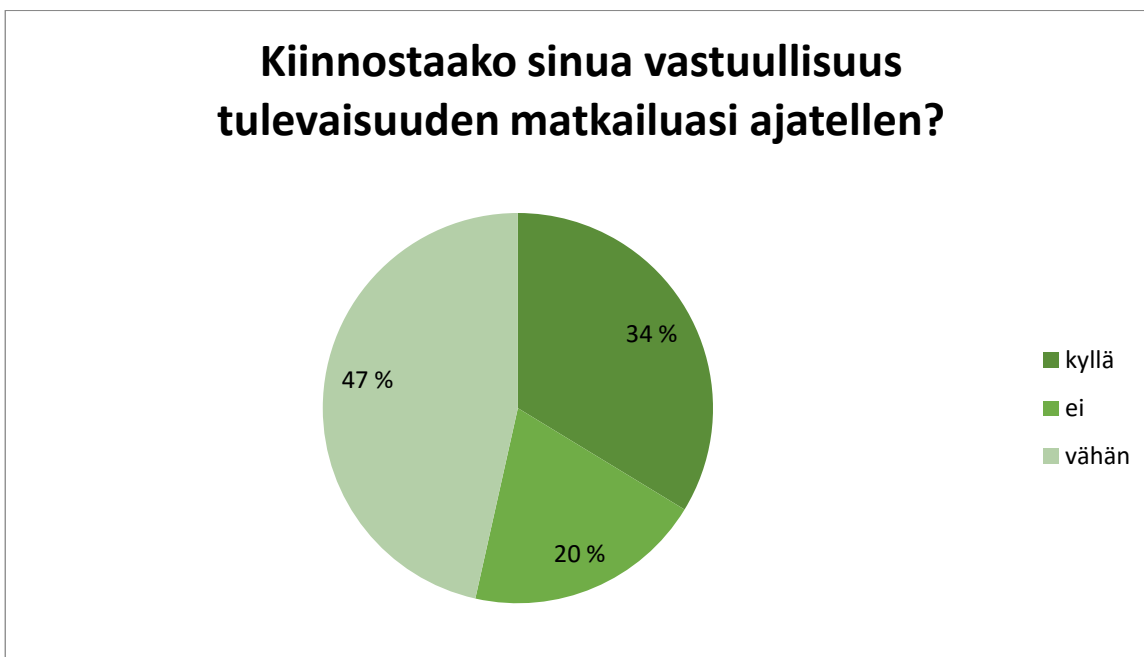
Vastauksensa perustelleista 74 % ei mieti matkailun ympäristövaikutuksia lomansa aikana (TAULUKKO 3). Suurimmiksi tähän valintaan vaikuttaviksi tekijöiksi muodostui vastaajien joukosta matkustamisen vähyys ja sen, ettei aihe ole tullut mieleen matkustaessa. Näiden kahden lisäksi mainittiin näkemys, jonka mukaan lomalla ei haluta miettiä muita asioita, vaan halutaan keskittyä lomaan ja siitä nauttimiseen. Perustelut jakautuivat tasaisesti näihin kolmeen eri näkemykseen. Mielenkiintoista tähän vastausvaihtoehtoon nähden oli, että kyseisistä henkilöistä 47 % olivat kiinnostuneita ja 41 % vähän kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden matkustelussa. Ja jos otetaan huomioon kaikki henkilöt, jotka eivät mieti ympäristövaikutuksia lomalla, heistä yhteensä 25 % olivat kiinnostuneita ja 50 % vähän. Tätä aihealuetta käsitellään seuraavassa luvussa enemmän. Selkeästi vastuullisuus kuitenkin kiinnostaa myös niitä henkilöitä, jotka eivät matkansa aikana ympäristövaikutuksia miettineet.

Vastauksensa perustelleista henkilöistä 13 % kertoi miettivänsä matkailun ympäristövaikutuksia lomansa aikana (TAULUKKO 3). Tässä vastausvaihtoehdossa perusteluna kerrottiin, ettei matkustamisella haluta tukea ympäristön saastumista. Toisena perusteluna kerrottiin huomion kiinnittäminen roskaamiseen ja jätteiden lajitteluun ulkomaanmatkojen aikana. Kolmantena perusteluna oli joukkoliikenteen käyttäminen, ulkomaanmatkoilla suositaan julkisia liikennevälineitä tai yhteisiä kuljetuksia, jossa useampi samaan suuntaan liikkuva matkustaa samassa ajoneuvossa. Vastauksensa perustelleista henkilöistä 13 % miettii matkailun ympäristövaikutuksia lomallansa joskus. Perusteluna tähän nousi esiin lentojen merkitys ja suurkaupunkien saastuminen, sekä roskaaminen ja joukkoliikenteen käyttö. Lentojen osuus ympäristövaikutuksiin oli yhtenä mietinnän kohteena, tarkemmin ottaen minkälainen vaikutus

niillä on luontoon. Myös matkailun osuutta suurkaupunkien saastumiseen mietittiin. Näiden lisäksi joskus ympäristövaikutuksia miettivien joukossa ilmeni samat omalla käyttäytymisellä vaikutettavissa olevat asiat, kuten roskaaminen ja jätteiden lajitteleminen, sekä huomion kiinnittäminen luonnon siisteyteen. Tässäkin vastausvaihtoehdossa yhtenä perusteluna oli joukkoliikenteen käyttäminen, käytettiin mieluummin julkisia liikennevälineitä kuin omaa autoa.

6.6 Vastuullisuus tulevaisuuden matkailussa

Viimeisenä tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden kiinnostusta vastuullisuuteen heidän tulevaisuuden matkailua ajatellen. Kuviosta 8 näkyy enemmistön olevan kiinnostuneita vastuullisesta matkailusta. 46 % vastaajista oli vähän kiinnostuneita ja 34 % kiinnostuneita. Vastaajista vain 20 % ei ollut vastuullisuudesta kiinnostuneita. Enemmistö vastaajista oli joltain osin kiinnostuneita.

KUVIO 8. Vastuullisuus tulevaisuuden matkailussa

Kun tarkasteltiin naisten ja miesten osuutta jokaiseen eri vaihtoehtoon suhteessa vastaajamäärään sukupuolen mukaan, miehet olivat hieman naisia kiinnostuneempia vastuullisuudesta tulevaisuuden matkailussa. Miehistä 39 % oli kiinnostuneita, kun taas vastaava luku naisista oli 31 %. Naisista puolestaan 22 % ei ollut kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden

matkustamisessa ja miehistä 16 %. Naisista taas aavistuksen suurempi osa, 47 %, oli vähän kiinnostuneita ja miehistä 45 %. Tuloksissa ei ollut suurta eroavaisuutta, mutta oli mielenkiintoista tutkia vaikuttaako sukupuoli kiinnostukseen. Ympäristöasiat ja vastuullisuus ovat nykyään hyvin ajankohtainen aihe, ja se näyttäisi tämän perusteella vaikuttavan sekä naisten että miesten kiinnostukseen vaikuttaa omalla toiminnallaan. Näkemykset menivät hyvin yhteen tutkimuksessa aiemmin kysytyihin kysymyksiin nähden, olisivatko vastaajat valmiita vaihtamaan ekologisempaan matkustustapaan tai maksamaan enemmän vastuullisesta matkasta. Henkilöistä, joita vastuullisuus kiinnosti tulevaisuuden matkustamisessa, 62 % vaihtaisi ekologisempaan matkustustapaan ja 52 % olisi valmis maksamaan enemmän ympäristöystävällisestä ja vastuullisesta matkasta. Niiden henkilöiden joukosta, joita vastuullisuus ei kiinnostanut tulevaisuudessa, 71 % ei vaihtaisi ekologisempaan matkustustapaan ja 94 % ei maksaisi enemmän matkastaan.

Tähän kysymykseen vastanneilla henkilöillä oli myös aiemman kysymyksen tapaan mahdollisuus jättää avoin kommentti perusteluna valitsemalleen vaihtoehdolle. Tähän osioon jätettiin yhteensä 18 kommenttia, eli sen teki 21 % kyselyyn vastanneista henkilöistä. Näihin perusteluihin lukeutuivat henkilöt, jotka olivat kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden matkustamisessaan joko kokonaisuudessaan tai vähän.

TAULUKKO 4. Vastuullisuus tulevaisuuden matkustamisessa

Vastausvaihtoehdot	Perustelut				Yhteensä
kyllä	tulevaisuus	ympäristöystävällisyys	omat valinnat	matkailun kehitys	44 %
vähän	tulevaisuus	ympäristöystävällisyys	paikallisen väestön tukeminen	kestävä kehitys	56 %

Taulukkoon 4 on ryhmitelty perustelut tärkeimpiin luokkiin. Noin 44 % perustelun jättäneistä henkilöistä oli kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden matkustamisessa. Tulevaisuuden ajattelulla tarkoitettiin, että luontoon ja maapallon tulevaisuuteen täytyy kiinnittää huomiota. Useampi laittoi perustelunaan ympäristöystävällisyyden, tarkemmin sen olevan tärkeää ja sitä tulisi miettiä enemmän matkustaessa. Vastauksissa painotettiin näiden lisäksi omia valin-

toja. Ajatuksena oli, että omalla käyttäytymisellä ja ympäristön kannalta paremmilla valinnoilla on mahdollista vaikuttaa ympäristövaikutuksiin. Kommenteissa mainittiin myös, että matkailua itsessään tulisi kehittää vastuullisemmaksi. Se onkin tärkeää vastuullisuuden kannalta, sillä pelkällä omalla toiminnalla ei pysty vaikuttamaan. Matkanjärjestäjien tulisi tehdä työtä vastuullisuuden eteen ja kohteissa painottaa tulojen meno suoraan paikalliselle väestölle majoituksen ja palvelujen suhteen.

Perustelun jättäneistä henkilöistä noin 56 % oli vähän kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden matkustamiseen nähden (TAULUKKO 4). Tässä vastausvaihtoehdossa mainittiin edellisen tapaan tulevaisuus. Tulevaisuudella tarkoitettiin tässäkin luonnon ja maapallon tulevaisuuden huomioon ottamista, mutta myös samojen matkailun mahdollisuuksien varmistamista oman ja tulevien sukupolvien tulevaisuuteen. Näiden lisäksi mainittiin kiinnostus vastuullisempaan matkustamiseen tulevaisuudessa ja suuremmat tulot, jolloin olisi mahdollista panostaa enemmän paikalliselle väestölle tuloja tuoviin palveluihin. Ympäristöystävällisyys oli aiemman vastausvaihtoehdon kanssa sama perustelu, jolla oli merkitystä vastaajien keskuudessa. Tässä aiempien kommenttien lisäksi uutena näkemyksenä oli ympäristökasvatuksen tärkeys, jotta opittaisiin pienestä pitäen oman toiminnan merkitys suhteessa luontoon ja maapallon tulevaisuuteen. Vastaajien mielestä myös paikallisen väestön tukeminen ja tulojen tuominen suoraan paikalliselle väestölle oli tärkeässä asemassa, suuria ketjuhotelleja ei tulisi sijoittaa lomakohteisiin ilman paikallisen väestön suostumusta. Matkailualalla tulisi myös painottaa entistä enemmän kestäväää kehitystä, sillä luonnonvarat vähenevät jatkuvasti.

Avointen kommenttien perusteella sai tutkimukseen syvällisempää tietoa, ja näki mitä syitä vastaajien näkemysten takana oli. Olisi ollut mielenkiintoista saada perusteluja myös niiden henkilöiden osalta, joita vastuullisuus ei kiinnostanut tulevaisuuden matkustamisessa. Toisaalta yhteensä 80 % kyselyyn vastanneista henkilöistä olivat kiinnostuneita vastuullisuudesta tulevaisuuden matkustamisessa, joko kokonaan tai osittain. Tämän pohjalta tutkimukselle oli kuitenkin edunmukaista, että kommentteja saatiin ryhmistä, joista suurin vastausmäärä koostui.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön aiheena oli vastuullinen matkailu, tarkemmin katsottuna matkailijan vastuulliset valinnat. Tarpeellisuus vastuulliselle matkailulle on lähtöisin nykypäivän matkailun trendeistä ja kestävästä kehityksestä. Vastuulliseen matkailuun kuuluu matkustajan näkökulmasta sen ekologinen, eettinen, taloudellinen ja sosiokulttuurinen osa-alue. Opinnäytetyön teoriaosa koostui vastuulliseen matkailuun vaikuttavista tekijöistä, vastuullisen matkailun osa-alueista ja vastuullisesta matkustamisesta matkailijan näkökulmasta. Lähteinä työhön käytettiin suomen- ja englanninkielistä kirjallisuutta, sekä molemmilla kielillä saatavilla olleita sähköisiä tiedonlähteitä erilaisten järjestöjen, yritysten ja kandidaatintutkielman pohjalta.

Tämän päivänen ilmastonmuutos ja taloudellinen kriisi ovat matkailun kannalta haasteellisia tekijöitä. Matkustaja voi kuitenkin omalla toiminnallaan vaikuttaa matkailun vastuullisuuteen toimimalla itse vastuullisesti. Tärkeää on valita ympäristöystävällinen vaihtoehto ja miettiä minkälaisia vaikutuksia omalla matkustamisella on matkakohteen luontoon, elämistöön ja ihmisiin. Yhteyden luominen paikalliseen kulttuuriin on tässä avainasemassa. Vastuullinen matkailu edellyttää matkailijalta uuden tiedon etsimisen ja oppimisen kykyä, sekä kokemushakuisuutta. Nykyään matkustamiseen on valittavana jo monia ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja, mutta haasteena on saada valtaosa ihmisistä ajattelemaan matkailua vastuullisena muotona.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen aiheena oli tutkia opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisesta matkailusta ulko- ja kotimaanmatkoissa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko matkailun vastuullisuudella merkitystä opiskelijoiden vapaa-ajan matkoihin nähden, ulko- ja kotimaanmatkoissa. Tämän lisäksi tavoitteena oli selvittää, näkyykö vastuullisuus käyttäytymisessä matkakohteessa ja kiinnostaako opiskelijoita tulevaisuudessa vastuullinen matkustaminen. Tutkimus tehtiin käyttäen kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa aineiston keräämiseen käytettiin kyselyä, ja se suoritettiin Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoille sekä sähköisesti linkin lähettämällä että paikanpäällä satunnaisesti valituilta henkilöiltä kysellen. Vastauksia kyselyyn kertyi 86 kappaletta.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat myönteisiä vastuullista matkailua kohtaan. Enemmistö suosi omatoimimatkoja pakettimatkojen sijaan, ja

suurin osa hankki etukäteen tietoa matkakohteen kulttuurista, tavoista tai perussanonnoista. Selkeästi yli puolet vastaajista voisi vaihtaa matkustustavan ekologisempaan vaihtoehtoon kokonaan tai osittain. Poikkeuksena tästä 53 % vastaajista ei maksaisi enemmän vastuullisesta matkasta, jos matka olisi ympäristöystävällisempi ja toisi matkailun taloudellisen hyödyn paikalliselle väestölle. Tutkimustulos ei kuitenkaan kerro kaikkea, sillä lähes puolet oli valmiita maksamaan enemmän. Avointen kommenttien joukosta hinta nousi tärkeimmäksi vaikuttavaksi tekijäksi, hinnannousun tulisi olla hillittyä. Vastaajat pitivät vastuullisuutta lähes yhtä tärkeinä ulko- ja kotimaanmatkoissa. Keskimäärin ulkomaanmatkailussa vastuullisuutta pidettiin hiukan tärkeämpänä, paitsi luonnon säästämisen kohdalla. Luonnon säästämistä arvostettiin enemmän kotimaanmatkailussa. Ulkomaanmatkoissa tärkeimpinä tekijöinä oli ravintoloiden paikallisuuden suosiminen ja kulttuuriin tutustuminen. Tutkimuksessa selvisi, että enemmistönä 70 % vastaajista ei mieti lomansa aikana matkailusta aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Avointen kommenttien perusteella ja muiden kysymysten tuloksiin nähden ympäristöasioita mietitään enemmänkin ennen matkaa ja sitä suunniteltaessa. Tutkimuksen lopussa selvitettiin kiinnostusta vastuulliseen matkailuun tulevaisuuden matkustamisessa. Enemmistönä yhteensä 80 % vastaajista oli kiinnostuneita vastuullisesta matkailusta joko täysin tai vähän. Tutkimuksen perusteella on selkeästi kiinnostusta siihen, että omilla valinnoilla voisi vaikuttaa matkailun ympäristövaikutuksiin ja sen vastuullisuuteen.

Olisi mielenkiintoista tietää, ovatko ihmisten näkemykset samankaltaisia pääkaupunkiseudulla. Etenkin onko vastuullisessa ajattelutavassa eroja, kun matkalle lähteminen on helpompaa ja nopeampaa parempien yhteyksien myötä. Opinnäytetyötä oli mielekästä tehdä, kunhan sen toteuttamiseen vain löytyi sopiva ajankohta. Aihe oli kiinnostava ja ajankohtainen, vastuulliseen toimintaan pyritään nykyään useimmilla toimialoilla.

LÄHTEET

- Amadeus. 2015. Future Traveller Tribes 2020. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.amadeus.com/amadeus/x47364.html>. Viitattu 3.3.2015.
- Conrady, R. & Buck, M. 2011. Trends and Issues in Global Tourism 2011. New York: Springer Heidelberg Dordrecht London.
- Dickinson, J. & Lumsdon, L. 2010. Slow Travel and Tourism. London: Earthscan, 2010.
- Fairtrade Finland. 2016. Reilun kaupan kaupungit. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.reilukaupunki.fi/reilun-kaupan-kaupunki/reilun-kaupan-kaupunki/arvonimen-saaneet/>. Viitattu 2.4.2016.
- Fennell, D. 2003. Ecotourism. New York: Routledge, 2003.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13-14. Uud. painos. Helsinki: Tammi
- Kalmari, H. & Kelola, K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Helsinki: Mondo, 2009.
- Kontiokorpi, A. 2015. Uusia haasteita. Ekotassut. Tietopaketti. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ekotassut.fi/tietopaketti.html>. Viitattu 11.3.2015.
- Kuluttajaliitto. 2012. Turun ammattikorkeakoulu. Kestävän kehityksen koulutusohjelma. Marja Tommola. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/eettinen_kuluttaminen/eettinen_valinta/matkustaminen. Viitattu 11.3.2015.
- Kurki, L. 2008. Innostava matkailu. Sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa-aika. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 2008.
- Luontoon. 2015. Retkikohteet. Www-tiedosto. Saatavissa: <http://www.luontoon.fi/RETKIKOhteet/Sivut/Default.aspx>. Viitattu 7.3.2015.
- Maailman matkailujärjestö. 2010. Practical Tips for the Global Traveller. World Tourism Organization 2010. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://ethics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/maketravelagreatexperience.pdf>. Viitattu 12.3.2015.
- Mack, C. 2015. Responsible Travel. Responsible travel and responsible tourism. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.responsibletravel.com/Copy/responsible-travel-and-responsible-tourism>. Viitattu 8.3.2015.
- Nylund, A. 2010. Mitä se vastuullinen matkailu oikein on. Kandidaatintutkielma. Lapin yliopisto. Matkailun ja liiketoiminnan tiedekunta. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://viatourismus.files.wordpress.com/2010/10/kandi-anu-nylund-14-04-2010-versio-2.pdf>. Viitattu 8.3.2015.

Reilun matkailun yhdistys. 2016. Reilun matkailijan ohjeet. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/>. Viitattu 2.4.2016.

The World Tourism Organization. 2016. Tourism's contribution to mutual understanding and respect between peoples and societies. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://ethics.unwto.org/en/content/global-code-ethics-tourism-article-1>. Viitattu 2.4.2016.

Tilastokeskus 2015. Käsitteet ja määritelmät. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.stat.fi/meta/kas/lahialuematk.html>. Viitattu 13.3.2015.

Turunen, A. 2012. Helsinki Declaration. Kestävän matkailun infopaketti ammattilaisille. HAA-GA-HELIA ammattikorkeakoulu. Matkailun koulutusohjelma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.smal.fi/loader.aspx?id=2989a1e4-a78f-4e3a-981f-2663b4398e07>. Viitattu 7.3.2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010. Suomen matkailustrategia 2020. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://www.tem.fi/files/27141/Matkailustrategia_020610.pdf. Viitattu 3.3.2015.

VR. 2015. Vihrein valinta. Vastuullisuus. Ympäristö. Www-tiedosto. Saatavissa: <http://www.vrgroup.fi/fi/vrgroup/vastuullisuus/ymparisto/>. Viitattu 14.3.2015.

Vuoristo, K-V. 2003. Matkailun maailma. Porvoo: WS Bookwell Oy, 2003.

World Travel & Tourism Council. WTTC. 2016a. Economic Impact Research. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/world2016.pdf>. Viitattu 13.4.2016.

World Travel & Tourism Council. WTTC. 2014b. Travel & Tourism Economic Impact 2014 Finland. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202016/finland2016.pdf>. Viitattu 13.4.2016.

Joutsenmerkki. 2015. Kriteerit. Www-tiedosto. Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/kriteeri/hotellit-ravintolat-ja-kongressikeskukset/>. Viitattu 14.3.2015.

Ympäristöhallinto. 2014. Bruntlandin kestävän kehityksen komissio. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Brundtlandin_kestavan_kehityksen_komissi%2815223%29. Viitattu 5.3.2015.

VASTUULLINEN MATKAILU

Tausta- ja matkatiedot

Tämän tutkimuksen aiheena on selvittää opiskelijoiden näkemyksiä vastuullisuudesta vapaa-ajan matkailusta ulko- ja kotimaanmatkoissa. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Jätäthän vastauksesi 1.4.2016 mennessä. Vastauksesi on tärkeä tutkimukselleni!

**Kiittäen,
Henna Talasmo
Opiskelija
Matkailun koulutusohjelma**

1. Sukupuoli

- nainen
 mies

2. Ikä (numeroin)

3. Koulutusala

- liiketalous
 sosiaali- ja terveysala
 matkailu
 tekniikka
 kulttuuri
 humanistinen ja kasvatusala

4. Käytkö töissä opintojen ohella?

- kyllä
 en

5. Kuinka usein matkustat ulkomaille?

- joka toinen vuosi tai harvemmin
 kerran vuodessa
 2-3 kertaa vuodessa
 4 kertaa tai enemmän vuodessa

6. Kuinka usein matkustat kotimaassa?

- joka toinen vuosi tai harvemmin
- kerran vuodessa
- 2-3 kertaa vuodessa
- 4 kertaa tai enemmän vuodessa

7. Mikä kuvastaa parhaiten ulkomaanmatkojasi?

- pakettimatka matkantarjoajalta
- omatoimimatka, lennot ja hotelli varataan itse
- pelkkä lento, majoitus varataan kohteessa

8. Missä lomaillet mieluiten?

- rantalomakohteessa
- kaupungissa
- luonnonhelmassa
- muualla, missä?

VASTUULLINEN MATKAILU**Ennen matkaa**

9. Mitä näistä haet matkaltasi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

☐ nähtävyydet	☐ kokemukset
☐ maisemat	☐ elämykset
☐ auringon lämpö	☐ uusien ihmisten tapaaminen
☐ luonnon rauha	☐ kielitaito
☐ aktiviteetit	☐ uuden oppiminen
☐ muu, mikä?	

10. Hankitko etukäteen tietoa matkakohteen kulttuurista, tavoista tai perussanonnoista?

- kyllä
- en

11. Olisitko valmis vaihtamaan lentämisen ekologisempaan matkustustapaan myös ulkomaan- matkoilla, kuten laivaan tai junaan?

- kyllä
- en
- ehkä osittain, milloin?

12. Olisitko valmis maksamaan enemmän matkastasi, jos tietäisit sen olevan ympäristöystävällisempi ja tuovan matkailun taloudellisen hyödyn paikalliselle väestölle?

- kyllä
- en
- ehkä, missä tapauksessa?

VASTUULLINEN MATKAILU

Matkakohteessa

Miten tärkeänä pidät näitä tekijöitä ajatellessasi omia valintojasi matkustamisessa?

Valitse jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto

13. ULKOMAANMATKAT

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei kovin tärkeä	ei yhtään tärkeä	en osaa sanoa
Luonnon säästäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Paikalliseen kulttuuriin tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisen majoituksen valinta	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallinen ravintola	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisten palvelujen ja tuotteiden ostaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisten asukkaiden tapaaminen	☐	☐	☐	☐	☐

14. KOTIMAANMATKAT

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei kovin tärkeä	ei yhtään tärkeä	en osaa sanoa
Luonnon säästäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Paikkakuntien omaan kulttuuritarjontaan tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Paikalliset majoitusvaihtoehdot	☐	☐	☐	☐	☐
Paikkakuntalaiset ravintolat	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisten yrittäjien palvelujen käyttäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Uusiin ihmisiin tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mietitkö matkailusta aiheutuvia ympäristövaikutuksia lomallasi?

- kyllä
- en
- joskus

Perustelusi

16. Kiinnostaako sinua vastuullisuus tulevaisuuden matkailuasi ajatellen?

- kyllä
- ei
- vähän

Perustelusi